

A

166
—
VI.
—

Dávid —

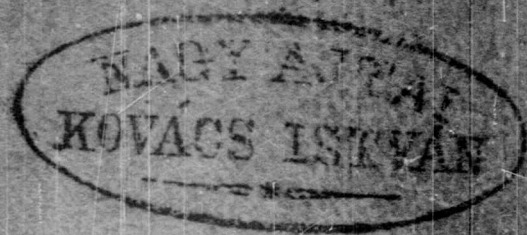
Refutatio scripti Petri
Melinii

R. M. K. II. 10~~8~~.

~~Refutatio~~

REFUTATIO
SCRIPTIPE-
TRI MELII, QUO NO-
mine Synodi Debrecinae docet Fehoualita-
tem, et trinitarium DEUM Pa-
triarchis, Prophetis, et Aposto-
lis incognitum.

Samuel de Ma

ALBAE IULIAE
Excudebat Typographus Regius Raphael Hoff-
halter, Anno Christi Domini.

M. D. LXVII.

D. Andree Bora Joannes Symgh de terentium pap
Maro Symus dono dat.

ELRDB. Michaelis Nag. A. 1765. 28. Aug.

IN ARMIS SERE-
nissimi Principis et Domini, Domini FO
ANNIS SECUNDI, Dei gra-
tia Electi Regis Ungariae, Dalma-
tia, Croatia: etc.

HAEC quicumq; vides Electi insignia Regis,
Pro patria grates, Vngare, lætus agas.
Imperij quòd habes patrij Dominumq; Patremq;
Quem virtutum ornat maxima, vera Fides.
Vnde potes superos melius sperare secundos,
Vt videas lætos pòst fera bella dies.
Cur vagus extremis terrarum finibus erras?
En propè quem multo sanguine queris, habes.
Quippe peregrini quàm sit damnosa potestas
Principis, accepta discere clade potes.
Flecte genu Domino, fœlicibus vtere fatis,
Sanguine sublato, sicca manebit humus.
Lingua, genus, pietas eadem, clementia rara,
Inq; tuo natus Regia Buda throno.
Cernis vti suaui labuntur quatuor amnes
Murmure, Pannonici nobile stemma soli.

)(ij

Primusq;

49
Primusq; Ister adest, rapidusq; Tybiscus, at illos
Dravus cum Sano fratre sequitur amnis.
Flumina bruta suum lætantur adesse Patronum,
Passa satis tergo flebile Martis opus.
Clara Polonorum quicquid complectitur Ales,
Huius ad augustam ferre laborat operem.
Fallor, an Italici floreant rura Ducatus,
Dum Mediolanas victor habebit opes.
Conscia signa Fidem faciunt, Crux, Ales, & An-
Munocerosq; ferox, Dalmaticusq; Leo. (guis,
Desinite o Proceres, studia in contraria scindi,
Ne VINDEX laceret viscera vestra, LV P V S.

SERENIS-

fillos
nis.
num,
Ales,
An-
uis,
s.
s-

SERENISSIMO

PRINCIPI, DOMINO IOANNI

Secundo, Electo Regi Hungariæ, & Patro-
no Ecclesiæ Dei pio, & veritatis
amanti.

GNOSCIMUS EX VER

bo Dei contra Antichristi somnia
supremum magistratum civilem
habere potestatem animaduertē-
di in ministros Ecclesiæ, cogendi

Synodos eligendi arbitros ad dijudicationē que-
stionum, quæ in causa religionis emergunt. Inte-
rim verò ferro & igne, verbum Dei, & religionē
promouendam esse nullibi ex verbo Dei edoce-
mur, frustra quis obijciat veteris testamenti præ-
cepta, quæ ad illum populum legalem, & circa ex-
terna exercitia occupatū spectabant, cum in No-
uo testamento longē alia præscribatur ratio vide-
licet, vt sinamus crescere zizania vsq; ad tempus
messis, & Psal. 110. Populus regni Christi sponta-
neus, & oblatio spontanea prædicetur esse, qui nō
ferro, nec minis, ad recipiendū Euāgelij doctrinā,
sed vltro, & sponte obsequiū præstaturus Chrō suo
(iij
prædi-

6
AD S. R. M. EPISTOLA
prædicitur. Et quid potest dici absurdius, quid
etiã impossibilius, quam per vim externam velle
cogi conscientiam, & animam, in quam solus ille,
qui eam condidit, sibi potestatem vendicat? Neq;
verò mater pia phreneticum abijcit filium, sed eũ
curat, & omnibus modis restituere pergit: Docto-
res, & ministri Ecclesiæ, qui instar matris præfici-
untur suis auditoribus, idem facere ex officio, &
verbi Divini præscripto debent.

Hanc ob causam satis mirari non possumus
nostrorum aduersariorum duriciem, qui nos nõ-
dum ullius crimine erroris conuicere, tamen &
gladium & igne a Maiestate vestra Serenissima
expetunt, etiamsi maxime erraremus (quod non
est) tamen instar matris nos curare, & mederi, nõ
perdere debebant.

Hic zelus inconsideratus (quantum colligimus
aliunde) non prouenit nisi ex illo, qui corda illo-
rum obsedit, de eo enim dicitur, quod ab initio fu-
erit mēdax, & homicida, aut ad minimũ, vt aper-
tè demonstrent, se non Christi magistri sui paciẽ-
tiam, & benignitatem imitari, sed Pontificis Pela-
gij de-

DEDICATORIA.

gij decretum de comburendis hæreticis.

Dura quidem hæc sunt, sed multò tristiora, q̃ honestam nostram in Domino conversationem proscindunt, & ministerium, & doctrinam nostrā tanq̃ hæreticam accusant: imò multa comminiscuntur, quibus eos mendacij convincere possemus (sed absit à pijs conuertiendi studium) neq̃ adeò in ijs refellendis laborandū iudicamus, cum iam olim in concilio Pontificum hæc crimina Apostolis obiecta sint, & per eos refutata, Act. 5.

Vidit & cognouit S. M. V. quibus fundamentis illi suam stabiliant doctrinam, & tripersonatus ille Antichristi Deus iam iam ruiturus, quibus fulcris ab illis sustentetur. Scripsimus & nos confessionem nostram, ac ad illorum obiecta respondimus, ex ijs S. M. V. quid verum, quid uē falsum sit, cernere poterit, & diiudicare: Nec dubitemus, duce Deo, quin emergat veritas, & vincat, Sophistarum verò nebulæ dispescantur: nihilominus tamen ut modestia nostra nota sit. S. M. V. non solum ut aliqua afficiantur iniuria nostri isti accusatores, uerum etiam omni honore, ac præmijs, ut ditentur, petimus, imò ut liberè scribere, docere, male,

AD S. R. M. EPISTOLA

maledicere, & quicquid tandem volunt, in hac causa agere illis libera potestas detur.

Deus est ille, qui causæ suæ patrociniū suscipiet & Satanam conteret sub pedibus suorum fidelium, & efficiet, quemadmodū magister noster Christus ætate, & sapientia profecit coram Deo, & hominibus, ut & nos proficiamus quotidie, & per nostram infirmitatem, aliquid quod gratum ipsi sit, in sua operetur Ecclesia, quemadmodum promisit: Vobiscum sum usque ad consumationem seculi.

Huius doni Dei, quod in nobis sentimus, nequaquam pudet nos, sed Deo gratias agimus, qui sensim nos ex captiuitate Babylonica educit, & luce veritatis suæ quotidie magis ac magis introducit (ut aduersarij nostri in calumniam abripiant, & nos tanquam homines inconstantes accusant) ipsi viderint, an omnia sint assequuti, & an non crescere debeant in virum perfectum, & non recipere debeant incrementa secundum mensuram donationis Christi.

Vtinam huius Diuinæ actionis processum perpetuum nobis ob oculos poneremus, & rem incognitam, aut primo quoque tempore minus arridentem denarc-

DEDICATORIA.

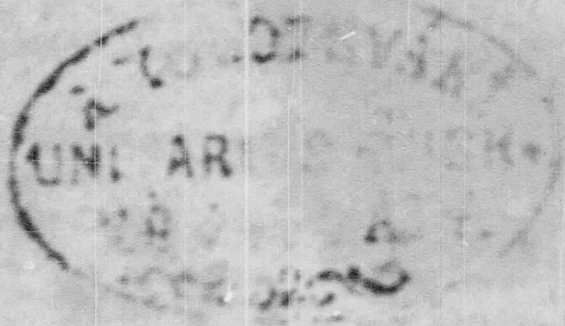
naremus, Mentis enim hæc præcipitantia multa postea secum trahit mala, & sæpè ipsos pœnitet auctores. Nos regulam à Christi discipulis propositam sequamur: Probate spiritus an ex Deo sint: Item, Prophetias non aspernemini: & spiritus ne extinguatis: Idem omnes pios facere decet, qui contrarium verò agunt, Solem & Lunam obscurant: Ecclesiam in solitudinem abigunt, stellas denigrant, & ad planctum, & fletum Angelos pacis impellunt, seq̃ sanguine innocenti commaculant, quod manifestum indicium eorum est, qui characterem bestię in fronte gerunt.

Deus M. V. S. saluam, & incolumem conseruet, dextraq̃ virtutis suæ regat, A.

Ex Synòdo Vassarhelyna, prima die Septembr. Anni
M. D. LXVII.

Franciscus Davidis, & seniores Ecclesiarum Vngaricarum in Transylvania.

(:)

LECTORI PIO

SALVTEM.

Abstinere sanè poteramus, & quidem plurimis de causis ab opere respondendi: Nā scripta Melij per se talia sunt, quæ nemine refellente, concidunt, & suis autologijs inuertuntur, verum cum habenda sit ratio infirmiorum, eorum præcipue, qui fidei nostræ commissi sunt, in hanc scribendi arenam descendere coacti sumus: nec dubitamus nos vel nostrorum aduersariorum iudicio absolui in hac causa, quam sanè aduersarius non conuitijs sed testimonio sacrarum literarum, & veritate, tractare debebat, neq; miscere alienas, et peregrinas materias. Varia enim sunt capita libri Meliani, quæ omnia, cur, & quare congesserit, satis alle qui non possumus, nisi, fortè duabus hisce de causis, rem hoc ordine egerit.

Primum, vt aut de ijs omnibus nobis litem intendere videretur, aut certè sinistrè de ijs omnibus accusare:

Secundo fortassis, quia doctrinā de trinitate, quæ edisserere inciperat, vidit in iustum volumen nō accrescere: vt igitur aliquibus saltem pagellas

(:) ij

imple-

AD LECTOREM

implere posset, tanta rerum molimina orsus est.
Verum quæ ad nos de ijs spectant, de illis respon-
debimus, reliquis relictis, volumus vt cum sua cõ-
figat Melius vmbra.

Doctrina de trinitate, & Mediatore in eodem
controuertitur cardine, qui enim ex perpetuo sa-
cræ scripturæ consensu intelligit, quid sit Pater, Fi-
lius, & Spiritus sanctus, nunq̃ ille de Mediatore
disputabit, secundum quam naturam sit Media-
tor: Intelligit enim cum Paulo, HOMINEM
IESVM CHRISTVM, esse Mediatore,
neq̃ vnq̃ per Sophismata hanc infringet proposi-
tionem. Verum vt hæc omnia ordine trāfigi pos-
sint, & intelligi, eorum, quæ proponemus seriem
monstrabimus.

Primò confessionem Melij: Deinde & nostrā
proponemus, quam ex verbo Dei declarabimus.

Secundò per Analysin Confessionem Melia-
nam verbo Dei minus convenientē dissoluemus.

Tertiò, argumentis, & solutionibus illius res-
pondebimus.

Quartò

PRAEFATIO.

Quartò, doctrinā de Mediatore recitabimus.
Primum verò omnium illud diligenter obser-
nandum est in libro Melij plurimos citari locos
scripturæ, quorum sensus prorsus alienus est ab il-
lo, quem ad stabilienda capita controuersie ex ijs
elicit. Huius rei exemplum manifestum habes, v-
bi probare nititur, Patrem, Filium, & Spiritum
sanctum vnum esse Deum, & Iehouam Elohim si-
gnificare Essentiam vnā, & tres personas, eadē
repetit testimonia: Deinde, vbi probare nititur,
Chrūm esse Deū illum vnum, præter quē alius nō
est, & eundem quoq; dici personam: Eodem mo-
do, & Spiritum sanctum eundem Deum esse ma-
gnū, inuocandumq; eadem ingerit testimonia.
Vnde animaduertere licebit, qualem confusum
Deum defendat, qui sit vnus & trinus: trinus &
vnus: liberē certē fatemur (quemadmodum in lo-
corum interpretatione declarabimus) ne vnum
quidem ex testimonijs citatis illius stabilire opini-
onem: qualia hæc sunt, Ego, & Pater vnum sumus
Hi tres vnum sunt. Deus est Spiritus. Dominus
est Spiritus. vbi Spiritus Domini. & ibi libertas.
Præsertim vbi nititur probare, Christum vocari
secundam personam trinitatis: Condono illis per
(:) iij vos in

AD LECTOREM

vos in persona Christi. Et ex illis: Qui cum esset
in forma Dei. Qui est character hypostaseos Pa-
tris. Item Abraham tres vidit, id est, trinitatem. Et
in principio creauit Elohim, id est, tres personæ.
Et Spiritus Elohim ferebatur super aquas, id est,
Spūs duarū personarū. Sūt & alij innumeri loci,
quos ipse cœlum terræ miscendo, ad omnia pro-
banda trahit, & indifferenter applicat, quæ facile
diligens Lector obseruabit.

Animaduertet etiam Lector, interpretationē
illam Melij de Iehouah Elohim omnibus patri-
bus, & modernis hæcenus inauditam fuisse, vn-
de, quæso, hausit, quòd Iehouah Elohim vnā Es-
sentiam, et tres personas designet? Iehouah enim,
quem Paulus Deum ex quo omnia nominat, non
Essentiam, sed Essentiarum fontem, & authorem
significare quis non videt? nomen verò Elohim,
quòd Dij significat, quis pro tribus personis inter-
pretabitur? Sed, his omissis, primam par-
tem nostri scripti aggrediamur.

PRIMA PARS.
PETRI MELII
DE IOVA DEO VNO, ET E-
LOHIM DEO TRINITARIO, CON-
FESSIONIS AD VERBUM COM-
pendium.

DE VNO DEO
IOVA ELOHIM.

CRedimus, et confitemur in vnum Deum, qui
est Ioua Elohim, hoc est, tres dantes testimo-
nium, Pater, Filius, & Spiritus sanctus. Et sicut v-
nitatem realem, & essentialem (hoc est vnam De-
itatem) formam Dei confitemur in Trinitate, in
Patre, Filio, & Spiritu sancto. Ita veram homou-
sion, coessentialem, coequalem Trinitatem, di-
stinctam, substantialem, hypostatica personarum
Patris, & Filij, & Spiritus sancti procedentis pro-
prietate, officio, & manifestatione distincta alia,
atque diuersa: Nam Pater in voce, Filius in for-
ma viri, & Spiritus sanctus in specie columbæ se
mani-

PRIMA PARS.

manifestavit. Itaque vnum Deum credimus, quia vbiq̃ue vnum Iouam scriptura nobis proponit, iuxta illud Dent. 6. Audi Israel, Iehouah Elohim est Iehouah vnus: Trinitatem verò credimus, quia scriptura hunc vnum Iouam vocat Elohim, id est, tres subsistentes, & tres dantes testimonium, tres, inquam, qui in Angelorum, & virorum forma Abrahamæ in vno Ioua apparuerunt: Et quia vni Iouæ Elohim pluralitatem manifestè tribuit scriptura Gen. 1. cum ait, Faciamus hominem ad imaginem, & similitudinē nostram: Confitemur præterea sub nomine Iouæ siue Essentiæ, nos intelligere vnā Dei formam, siue Deitatem essentialem: Sub nomine verò personę intelligere hypostasim, & propon: Et sub nomine Trinitatis scripturā quoq̃ intelligere Elohim, id est, Deum trinitarium: Quia El Patrem, Ho Filium, & Va Spiritum sanctum significat: Et ideo rectè vertere poteris Elohim, id est, Deum trinitarium.

DE FILIO.

Confitemur Christum verum Deum Iouam, Magnum, Solum, & Vnum, præter quem non est alius, subsistentem in forma Dei, & vitam ha-

&
de
tur
à P.

C
min
rem
tente
seipso
Io: Et
Deus

PRIMA PARS.

bentem in seipso. Tripliciter verò cœqualem Patri, Primò, Identitate naturæ. Secundò, Identitate operum. Tertiò, Identitate adorationis. Et qui etiam à Patre tripliciter distinguitur, & à Spiritu sancto: Primò, Proprietate hypostatica. Secundò officio dispensationis: Tertiò, apparitione: solus etenim æternus ille Filius apparuit in Christo homine, & in viri forma in Iordane, quia solus Filius in forma serui baptizatur à Ioanne.

Item confitemur, secundum vtrumq; respectū, & quatenus Filius, & quatenus Ioua, esse Iouam de Ioua, & Deum de Deo, ideò secundum scripturas dicimus, Christum & vt Filium, & vt Deū à Patre esse.

DE SPIRITV SANCTO.

Confitemur & Spiritum sanctum Primò Verum, & vnum esse Deum, & Dominum dominorum vniciū authorē, & Iouam omniū creatorem: Secundò, Præter quem alius non est, subsistentem in forma Dei, et habentem vitam quoq; in seipso, qui est hominiferos, & cœqualis Patri, & Filio: Et qui procedit substantialiter à Patre, vt sit Deus de Deo.

A ij

Cre

PRIMA PARS.

Credimus præterea Spiritum sanctum quarto adorandum, & inuocandum esse. Quinto, eundemque tripliciter à Patre, & Filio distingui, & item esse quoque tripliciter cum Patre, & Filio.

Item, Confitemur Spiritum sanctum habere suam hypostasim propriam, eò quòd dicitur Iah. Esa. 6. Essentiator præterea & Ioua: Secundo, quia est ille, qui alebat massam creatam. Tercio, quia apparuit sicut Christus Abraham in viri, & Angeli forma, in igne & nube. Quarto, quia electos viuificat, & saluat. Item, quia alius dicitur à Christo Paracletus, & quia in flatu, vento, & igne, & specie columbæ etiam apparuit: Et demùm, quia in Deo nullum potest esse accidens:

Illis ergò rationibus probamus Spiritum sanctum esse Deum: Et hæc sunt Melij verba: Cum verò supra dictum sit, Spiritum sanctum esse Deum de Deo, & esse quoque illum, Solum, Verum, & Magnum Deum Iouam, præter quem alius nō est. Quomodo hæc cohærere possint, nisi per Sophistarum nugamenta coaptentur, Lector pius animaduertet.

Confes.

fol
Ac
lus
nia
folu
Esa.
ter l
10. s
dem
In
sti Pa
ma fi

PRIMA PARS.

CONFESSIO VE RA DE TRIADE MINISTRO- RVM ECCLESIAE DEI IN TRAN- SILVANIA CONSENTIENTIVM.

DE VNO DEO CHRISTI PATRE.

CRedimus in vnum Deum, qui est Pater ille,
ex quo omnia, & nos in ipsum 1. Cor. 8. Qui
solus est Herus Indē 1. Excelsissimus et Altissim⁹
Act. 7. & Lu. 1. solus Inuisibilis, solus Sapiens, so-
lus Immortalis 1. Tim. 1. Ro. 16. Solus super om-
nia Deus, Eph. 4. solus, & verus Deus, Ioan. 17.
solus Ichouah Pater, præter quem alius non est,
Esa. 45. sola iustificationis nostrę scaturigo, & Pa-
ter luminum Tit. 3. Iac. 1. omnibus Maior Ioan.
10. solus Pater, & caput Christi 1. Cor. 11. & eius-
dem Christi Deus & Pater Ioan. 20. Matt. 27.

In hunc igitur vnum Deum altissimum, Chri-
sti Patrem, Creatorem cœli & terræ Act. 17. fir-
ma fide primò credimus, eò quòd solus secundū
A iij suam

PRIMA PARS.

suam immensam misericordiam nos saluos fecit
per lauacrum regenerationis, & renouationis Spi-
ritus sancti, quem in nos effudit opulenter per Je-
sum Christum seruatorem nostrum. Tit. 3.

DE FILIO.

DEinde credimus & in vnum Dominum no-
strum, Iesum Christum, per quem omnia t.
Cor. 8. Filium Altissimi Luc. 1. Quem obumbrā-
te ipsius virtute concepit de Spiritu sancto in vte-
ro Virginis, Lu. 2, Matt. 1. in quo nouissimis tem-
poribus Deus ille se manifestauit, Heb. 1.

Hunc Filium Dei ^{nec} inuisibilem, nec immortalē,
vel supra omnia, vel ex quo omnia, Deum fuisse
vnquam asserimus, nec a seipso Deum, sed magis
credimus eundem fuisse, esseq; Deum de Deo, Lu-
men de Lumine, Deum verum de Deo vero, Sa-
pientem de Sapiente, Creatorem de Creatore, &
Immortalem de Immortali illo à nemine depen-
dente æterno Patre, cui Filius iste totus, & non se-
cundum hanc, vel illam naturam, post consumma-
tionem seculi subiiciendus erit, 1. Cori. 15. Et cui
minorem se confessus idem Filius est, Ioann. 14.
Æqualem verò idē esse, diciq; credimus, quia
suam

fu-
ter
coel-
nib-
Ium
stific-
sem
Patr
Item
ne, &
nati
2. &
Cor
Filiu
pron
rat D
cens
vestr
statu
me v
Hun
Verb
I. prę

PRIMA PARS.

suam illi Diuinitatem cum omni plenitudine Pa-
ter cōmunicauit, deditque omnem potestatem in
cœlo & in terra: Eundemq; ab Angelis, & homi-
nibus adorari voluerit, Matt. 28. Phil. 2. Heb. 1.

Confitemur ergo Iesum Christum Filium il-
lum esse Dei vnicum, de quo bis Pater de cœliste-
stificatus est, Matt. 3. 17. Luc. 3. Et quem olim ex
femine mulieris Adamo promisit Gen. 1. Deinde
Patriarchis ex lombis Abrahæ, Gen. 12. 18. 23. 26.
Item Act. 3. Eccl. 44. Dauidi verò ex suo semi-
ne, & de quo solo vnico omnes Prophetæ vatici-
nati sunt. Et quem Apostoli tandem virum Act.
2. & hominem, 1. Timo. 2. postremum Adam, 1.
Cor. 15. vocant. Quem Christum hominem Dei
Filium fuisse disertè per Centurionem scriptura
pronuntiauit dicens: Profectò hic homo Filius e-
rat Dei, Mar. 15. De quo & Moses prophetauit di-
cens. Prophetam suscitabit vobis Deus è fratrib.
vestris similem mei, Deut. 18. Act. 3. 7. de quo te-
stis est & Ioannes Baptista, dicens, veni post
me vir, Ioan. 1.

Hunc igitur Chrūm visibilem dicimus esse illud
Verbū caro, quod vnigenitū à Patre vocauit Ioa.
1. præter quē alius nō est, Esa. 45. vnicū Mediatore

1. Tim.

PRIMA PARS.

1. Tim. 2. Iudicem viuorum & mortuor. 2. Tim. 4. vnicum Ecclesie caput Ephes. 5. Qui est Deus benedictus in secula, Rom. 9. quem & adoramus, & osculamur, & colimus, & in quem perpetuo sperabimus, iuxta Altissimi æternum decretum: Fatemur ergo cum Paulo 1. Cor. 2. nos nihil aliud scire præter Iesum Christum & hunc crucifixum.

DE SPIRITU
SANCTO.

CRedimus & Spiritum sanctum esse Dei Patris, & Filij Spiritum Matt. 3. 10. 12. Lu. 4. Ro. 8. 1. Cor. 2. 3. 2. Cor. 3. Gal. 4. Eph. 5. Phil. 1. Act. 2. qui à Patre procedit Ioan. 15. & per Filium largitur credentibus, Tit. 3. qui est constitutus à Deo Paracletus noster, Ioan. 14. Doctor, Lucæ 12. & donor. spiritualium distributor, 1. Cor. 12. Hebr. 2. Quem Dei donum cum Hilario vocamus, Dei gratiam, Dei digitum, virtutemque.

Deum verò simpliciter appellare nõ audemus quòd id nullibi vnquam fecerit scriptura, inuocare vel adorare longeminus, cum exemplum nullum fide

PRIMA PARS.

lum fide dignum appareat, & à Christo præscripta
orandi, & adorandi, & intuocandi formula, Mat.
4. 6. Ioan. 4. 9. 11. 14. 15. 16. 17. Act. 1. 4. 12. Eph. 1.
6. Heb. 5. satis esse nobis debeat.

Habes summam, & nostræ, & Melianæ con-
fessionis: nunc tuum est, Christiane

Lector, per sequentem Antithe-

sim collatam veritatem

acceptare, posthabi

ta falsitate.

B

Antithe

1. Cor. 2. Tim.
qui est Deus
adoramus,
in perpetuo
decretum:
nihil ali-
c crucifi-

V

Dei Pa-
1. 4. Ro.
1. Act. 2.
um lar-
s a Deo
e 12. &
Hebr.
is, Dei

lemus
uoca-
n nul-
n fide

PRIMA PARS.
ANTITHESES
CONFESSIONIS MELIANAE.

Prima Antithesis.

Vnus Deus est Pater Christi Ioan. 6. 8. ille est Pater meus, quem vos dicitis Deum vestrum esse. 1. Cor. 8. Ephes. 4. & non tres simul.

Secunda.

Tres dantes testimonium, non sunt tres personae in vnica Essentia residentes, sed tres ij, Pater, Sermo, & Spūs sanctus testificantur vno communi sensu, quòd Iesus sit Filius Dei: Quae est vera & salutifera fides, quam Apostoli praedicarunt.

Prophetę etiam, Christus, & Apostoli docent, vnum, solum, Deum altissimum, præter quem nō est alius. Melius cum Antichristo & suis asseclis nec vnum, nec solum, nec altissimum, nec Patrē, sed tres simul coessentiales, coeternos, & omnibus modis æquales, & qui omnes simul vnum, & trinum Deū constituunt. *Tertia.*

Docet Melius vnitatem in trinitate, & trinitatē in vnitate, quę phrasis est peregrina, & merum figmentum humanum, quod meram quaternitatē obtrudit, vnum scilicet in tribus, & tres in vno.

PRIMA PARS.

Quarta.

Dicimus formā Dei non esse communem diuinitatem, nisi abuti velimus vocabulo formæ, quia solus Christus est in forma Dei, non secundum diuinitatem (vti Melius somniat) quia diuinitas diuinitatis forma esse non potest, nisi duas fingat diuinitates.

Quinta.

Pater, Filius, & Spiritus sanctus in diuinitate hypostaticè, & personaliter non distinguuntur: Hypostasim enim in diuinis Filio, & Spiritui sancto nullibi tribuit scriptura: Et in baptismo Pater Deus vnus auditur: Homo Iesus Christus stat in Iordane, & baptizatur, & non aliqua secunda persona trinitatis, Spiritus sanctus in specie columbæ apparet, quæ non essentia, aut persona Spiritus sancti est, sed ipsius præsentia visibile signum, cuius plenitudo non ad mēsuram, sed totaliter confertur Filio, hīc non tres vnus, nec vnus tres, sed Pater Pater est, Filius Filius est, & Spiritus sanctus cōmunicatio, & obsignatio hereditatis nostræ vera: Quemadmodum dicitur filij Dei sumus, quia dedit nobis de spū suo. *Sexta.*

Vnū esse Deū non solūm homines, sed & Dæmo-

PRIMA PARS.

nes credūt, Iac. 3. imò & Turcæ, & Sophistæ quoq̃,
predicātq̃: nō est Pater Christi: Nā vn⁹ Deus Ieho-
uah, siue Essentia non generat, nec generatur, nec
filium habet, qui Deus Turcarū est, ab omnibus
Christianis vitandus.

Septima.

Trinitatem in vno Deo, Prophetæ, & Aposto-
li, & eorum doctrinæ sequaces non credunt: Quia
scriptura hunc vnū Iehouam non vocat tres sub-
sistentes, neq̃ tres in vno, neq̃ tres dantes testimo-
nium, multominus quatuor. Si enim tres apparu-
erunt in vno Iehouah, non vnum, sed quatuor ha-
bebit Melius Deos. *Octaua.*

Paulus Hæb. 13. Abrahamum & Lothum An-
gelos hospitio, non Trinitatem excepisse dicit: cō-
tra Paulum igitur, Melius cum Sophistis colligit
ex hoc loco Trinitatem.

Nona.

Abraham videndo Trinitatē, vnum ex illis a-
dorare non potuit, cū Trinitas sit coæqualis, &
tres æqualiter adorandi sint: Aut ergo Abraham
verum Deum non rectē cognouit, nec rectē ado-
rauit: Aut Melius hinc Trinitatem eliciendo, er-
rauit.

Item

PRIMA PARS.

Item adoramus Patrem in Spiritu & veritate,
non igitur tres coæquales, & coessentialiales.

Decima.

Elohim non significat tres dantes, neq; tres personas, sed Deos nonunq; numero plurali, & plerumq; Deum plurali numero pro singulari, aliquando Angelos, nonunq; Reges & magistratus: cum verò dicit scriptura, factum fuisse hominem ad imaginem & similitudinem Elohim, vellemus scire, quid notet Melius per Elohim, an tres personas iuxta suam doctrinam?

Vndecima.

Vnus est Deus Pater creator omnium Mat. II. 19. Luc. 10. Esa. 45. Mal. 2. Ecclci 1. vt docet Christus & Apostoli: Melius cum Antichristo non vnus sed tres qui æqualiter creant: Quia & Pater, & Filius & Spiritus sanctus æquè creator.

Duodecima.

Deus Iehouah cum sit Pater Christi, vna Dei forma essentialis esse non potest, est enim ille Deus, ex quo omnia, Essentialium author, & Pater luminum Iac. 1. Pater spirituum Heb. 12. Num. 16.

B iii

Deci-

PRIMA PARS.

28. *Decimatertia.*

Sub nomine hypostasis personam diuinā scriptura sacra non intelligit, cum manifestum sit ex Rom. cap. 2. Coloss. 3. Act. 10. 1. Pet. 1. & alibi passim. Personam non hypostasim diuinam, sed exteriorem hominis faciem, & repræsentationem significare: Et hypostasim accipere pro persona, est confundere scripturam. Christus enim homo est character hypostasis Patris, hoc est, totum quod est Pater in Filio elucet, quemadmodum Ioa. 14. dicitur: Et Paulus ipse Heb. 3. 11. quomodo hypostasis vocabulum accipiat, explicat.

Decimaquarta.

Elohim, vt inquit Melius, pro Deo trinitario rectè vertere poteris, in explicatione verò sacrarū literarum, non quid possis, sed quid analogia verbi Dei monstret spectandum est. Deum itaq; Trinitarium Melio, & suis relinquimus.

Satis autem hīc mirari non possumus, quā Melius posthabito Patre, qui est prima persona Trinitatis, mox ad Filium descenderit. Verendū certè, ne hostis factus sit primæ illius æternæ personæ Patris, & omnem eius prærogatiuam & authori-

PRIMA PARS.

thoritatem tollere voluerit, quæ in illo vno Iehouah etiam cum alijs duabus personis residet.

Cùm autem per hanc suam Iehoualitatem nouam Theologiã inuehat, non immeritò conquerimur, eam fusiùs non explicasse, & communem illam Essentiam trium personarum Iehoualitatem esse ex verbo Dei non demonstrasse, præcipuè autem cùm Pater sit Deus ex quo omnia, & fons totius diuinitatis, & iste quoq; in illa Iehoualitate resideat: fortasse illius Iehoualitatis, & Dei trinitarij, explicationem in posterum suscipiendo, nobis aliquam Elohimitatem quoq; obrudet.

DE FILIO.

Prima Antithesis.

Iesus Christus filius Dei, ille solus magnus vnus Deus non est, ista enim epitheta sunt Patris, vt Roma. 3. 1. Tim. 2. Eph. 4. Ioan. 13. Psal. 85. Tit. 2. Iob. 36. sed est istius Filius & ab eo missus.

Item si Christus est ille Deus, præter quem alius non est, in cuius Dei forma subsistet, cùm præter

PRIMA PARS.

præter solum, & altissimum, Deus alius non sit, nisi fortè autem Valentini inducat, aut recurrat ad illud, quatenus essentia, & quatenus persona & fabricet duos Christos.

Secunda.

Filius habet vitam in seipso, quia Pater ei dedit Ioan. 5. Non quòd sit ille Deus magnus, Vnus, & Solus: Si enim ille Magnus Deus & Solus est, illius filius esse non potest, cùm nemo sui ipsius filius sit. Scriptura autem sacra ubiq; testatur, Christum esse Filium Dei viui, & non illum vnum & solū altissimum Deum. Destruat ergò primum fundamentum Prophetarum, Christi, & Apostolorum, & tandem p suas consequentias probet Melius, Christum esse illum vnum solum, & altissimum Deum.

Tertia.

Homo Iesus Christus eiusdem naturæ est cum Patre, quia conceptus est de Spiritu suo sancto, sed non eadem ratione: Pater enim à seipso Deus est, at Filius suum esse à Patre habet, Ioan. 7.

Quarta.

Eandem quoq; esse operum rationem in Patre & Filio

PRIMA PARS.

& Filio demonstrari non potest, quia Pater à seipso operatur, at Filius non facit quicquid, nisi prius Patrem facientem viderit: & omnia opera illius sunt Patris in eo viventis Ioan. 5. 6. 7. 8. 10. 12. 14. 17. Itē Pater inuocatur in nomine Filij, & non e contra Ioan. 15. 16. Et cū praeceptum habeamus vt inuocemus eum, inuocamus, & honoramus eum tanquā vnicū Dominum nostrum, Pontificē & Mediatore, non tanquā Deum, ex quo omnia Patrem Christi.

Quinta

In diuinitate trium rerum inuisibilium distinctionem non nouit scriptura sacra. Spiritū enim sanctum Dei Patris Spiritum esse docet: Et hominem Iesum Christum à Patre distinguit. Fides in veteri Testamento non ad tres, sed ad vnum Deum Patrem dirigitur: In nouo autem. & Dominus noster Iesus Christus additur, & confessio & fides in eum praedicatur.

Sexta.

Non secunda persona, seu Filius aeternus factus est caro, sed verbum homo Iesus Christus, olim promissus, factus est caro, Iohan. 1. Apoc. 19.

C

Acto.

PRIMA PARS.

Act. 10. 13. Factus est caro, hoc est, vilis, abiectus, et
 mortalis, factus est obediens Patri usque ad mortem
 Phil. 2. 2. Cor. 8. Qui cum esset diues factus est pau-
 per: Et quid carnis nomine lingua Hebræa notet
 manifestum est ex Psal. 87. Esa. 40. Iere. 13.

Septima.

Nullus filius eternus apparuit in Christo homine, sic
 enim duo filij essent, & alius præter eum, qui con-
 ceptus est de Spiritu sancto & natus ex Maria
 virgine.

Illum Antichristus per suos Patres, & Conci-
 lia inuexit in Ecclesiam, Hunc annunciârunt Pro-
 phetæ & Apostoli: Hic conceptus est de Spiritu
 sancto, & eductus est ex semine Davidis, Act. 13.
 Ille ex Essentia Dei Patris antè secula genitus est:
 Hic creuit ætate & sapientia, pugnando contriuit
 Satanam, & per omnia factus est nobis similis, ex-
 cepto peccato: Ille non creuit ætate & sapi-
 entia, nec orauit, nec pugnavit, nec factus est no-
 bis similis.

Hic est visibilis, palpabilis, mortalis: Ille inui-
 sibilis, impassibilis, & immortalis.

Hic est Iesus crucifixus, qui nos mercatus est
 suo

S
 run
 si ill
 cuiu
 Et G

PRIMA PARS.

fuo sanguine: Ille non crucifixus, non mortuus est.

Hic venit in carne, & non præter, nec extra, & antè carnem, 1. Ioan. 4. Ille autem antè, vt aiunt, affuit patribus in deserto, pugnavit, docuit, & edidit miracula.

Octava.

Homo Iesus Christus est Iehotiah de Iehouah, Germen enim David est, Iehouah iusticia nostra Ierem. 23. & 31. Et est Deus de Deo, quia Pater eum Deum nostrum esse voluit, & tota plenitudo diuinitatis in eo habitat, Colof. 2. 2. Cor. 5. 1. Tim. 3. & non essentialis Iehoualitas, aut personalis Deus Melij.

DE SPIRITV
S AN C T O.

Prima Antithesis.

Spiritus sanctus non est ille vnus Deus donorum author, & Iehouah omnium creator. Nam si ille esset, Deus Pater, & non Spūs sanctus esset, cuius hæc propria sunt in scripturis sacris epitheta: Et si esset ille vnus Deus, nequaquā in forma Dei

C ij

subsis-

PRIMA PARS.

subsisteret, qui enim in forma Dei subsistit, est homo Iesus Christus: De nullo enim alio, quàm de homine Christo dicitur, quòd in forma Dei subsisterit, & exinanierit seipsum Phil. 2.

Deus quoque de Deo Spiritus sanctus non est, tùm quòd illum nullibi docuerit scriptura, tùm etiam quòd vnus & idē Spiritus nec vnus ille Deus præter quem alius non est, nec Deus de Deo dici potest.

Secunda.

Spiritum sanctum adorandum, & inuocandū esse nullibi sacra scriptura docet, id enim sola synodus Alexandrina, contra verbum Dei primū statuit. Fides igitur Melij, hac in parte, cū non nitatur Dei verbo, erit opinio incerta.

Nec dupliciter, nec tripliciter à Patre & Filio distinguitur Spiritus sanctus, quia si idem est, & est ille magnus, solus, præter quem alius non est (vt Melius argutatur) quomodò ab eo distinguitur, & quomodò est Deus de Deo? Distinctionem ratione communicationis, & manifestationis docet scriptura, alias Melij Sophisticas distinctiones non ponit.

Tantum de prima parte.

SECUNDA PARS.

EXPLICATIO CONFESSIONIS MELIANAE.

*Credimus et confitemur in unum Deum, qui
est Iehouah Elohim, id est, tres dantes testi-
monium, Pater, Filius, et Spiritus sanctus.*

RESPONSIO.

Primus est inter omnes Melius tam veteres,
quam recentes, qui Iehouā pro vnico Deo, &
Elohim pro tribus dantibus testimonium, est in-
terpretatus, verum id nihil ad rem, modò conso-
na verbo Dei doceret: negari non potest, si spe-
ctes Hebræa, quia dicitur, Audi Israel Iehouah
dij tui vnus est, in illa propositione esse subie-
ctum & prædicatū vnus, hoc est de Iehouah Elo-
him dicitur, quòd sit vnus: Hanc verò proposi-
tionem Melius inuertit, ex vno facit subiectum, &
ex Iehouah facit prædicatum, & vnum in trinū
commutat: Quomodò igitur dictum hoc suffrage-
tur illi, viderit ipse. Christi certè interpretationem
Ioa. 8. nos maioris facimus, quam Petri Melij Ca-
balisticam, qui hunc locum non de tribus danti-

S E C V N D A P A R S.

tibus testimonium, sed de Patre suo interpretatur.
 Cum igitur Christi nostri magistri interpretatio-
 nē reijciat, quo loco haberi debeat, manifestū est.

Elohim quamvis plurale sit, non tamē tres de-
 signare personas ex Gen. cap. i. manifestum est:
 Dicitur enim & spūs Elohim ferebatur super a-
 quas: Si Elohim significat tres, quartus erit spūs E-
 lohim, & sic nō tres, sed quatuor habebit psonas
 Si verò spiritus Elohim intelligit pro Patre & Fi-
 lio, sanē non tres sed duas designabit personas, E-
 nim verò cum Melius magnifaciat Caluini autho-
 ritatem, miror, cur non legerit initio interpretati-
 onis capitis primi Geneseos, tanq̃ violentam, &
 absurdam reijci hanc opinionem, qua ex Elohim
 tres colliguntur personæ. Sicut autem in hac pro-
 positione veritatem inuertit, ita & structuram sui
 sermonis Melius corrumpit.

Credere enim in vnum Deum, quid sit, ex verbo
 Dei intelligimus: At confiteri, in vnum Deum ne-
 mo Theologorum dixit. Ac probè obseruandum
 est, quia abnegârat iam olim se credere in vnam
 Essentiam, & tres personas, nunc verò ne apertè
 talis esse deprehenderetur, dicit se credere in vnū
 Iehouam Elohim, qui Iehouah est illi Essentia, &
 Elohim tres personæ. Fides ergo Meliana hæc di-

S E C V N D A P A R S.

ligenter notetur, quia in vnam essentiam, & tres
personas se credere & cōfiteri nō obscure affirmat.

Quia verò Melius adeò intempestiuè præter
rem vrget locum illum Ioannis, Tres sunt qui te
stimonium dant: ex quo elicere conatur, vnum
Deum, seu vnam essentiam, & tres personas: Pri
mum omnium obseruandum est genuinum sen
sum loci huius ex verbis Christi Ioan. 5. posse de
sumi, vbi Patrem & Spiritum sanctum testari ait
de seipso, & verba, quæ loquitur. Hoc idem re
petit postea Ioannes in sua epistola, non discedēs
ab ore magistri sui Christi. Locus ille Deut. 6. Au
di Israel, dii tui vnus est, nequaquam similis est hu
ic, tres sunt qui testimonium dant: & hi tres vnum
sunt, Nam hīc de vno Deo Patre loquitur, sicut
Christus Ioan. 8. manifestè interpretatur, dicens,
Quem vestrum esse Deum dicitis, ille Pater me
us est. At Ioannes 5. tres esse vnum, & non vnus
docet: Vnum genere neutro quomodò accipitur
in scriptura sacra manifestum est ex similibus lo
cis, vt Act. 4. Multitudinis autem credentium cor
erat vnū, & anima vna, vnum non est ad Essentiā
sed ad consensū & voluntatē refertur: Et Ioan. 17
in orōne Christi, vt sint vnū in nobis, nō ad Essē
tiā, sed ad voluntatem: Itē Ier. 31. dabo eis cor vnū:

VNUM, genere
Neutro, nō unitate
Essentia, sed consen
suetudine et cogniti
onē. Voluntatē &
potestatem & gratiam.

SECUNDA PARS.

Item 1. Corint. 3. Qui plantat, & rigat, vnum sunt.
Huc accedit, quod & Glossa ordinaria exponit,
vnum sunt, id est, de eadem re testantes. Videant
Lectores ex veteribus Tertullianum, ex recentioribus
Caluinum qui reijciunt Melij interpretationem, & hanc nostram confirmant.

TRINITAS MELII.

Sicuti in Trinitate vnitatem realem, & essentialem, hoc est, vnicam deitatem, & formam Dei confitemur, ita & veram homouision coessentialē coequalem trinitatem distinctam substantialiter, hypostatica personarum proprietate, officio, & manifestatione, aliamq; & distinctā, & diuersam esse, Nam Pater in voce, Filius in forma viri, & Spiritus sanctus in specie columbæ se manifestāt.

Responsio.

Nil est simpliciū, & apertiū in scripturis doctrina de vno Deo, quem semper & vbiq; testatur esse Deum conditorem omnium, Patrem domini nostri Iesu Christi, qui Meschiam filium suum semen mulieris promisit:

Antichristus autem de suo per Patres & concilia addidit, vnum Deum esse trinum, vnum Deum in

SECUNDA PARS.

um in Essentia, vel Essentiam, vel in tribus personis. Et dolendum est, à pastoribus & Doctoribus Christianis denuò Scoti, & Petri Lombardi Labyrinthum reuocari: Quis enim hæc plaustro prophanarū vocum per Melium adductarum explicaret? nisi fortè totam Sophisticam adducere vellet. Verum vt simplicem veritatem contra hæc Melij sophismata defendamus: hæc ordine obseruentur. Primò an ista fidei confessio in scriptis Prophetis & Apostolicis inueniatur.

Secundò quod potissimum in docendo spectandum est: An hæc doctrina cum usu, & fructu aliquo plebi proponi possit, & debeat.

Tertiò quid opus fuerit illa Battologia, veram inquit, homouision, & coessentialem triadem confitemur, nihil enim differt homouision, à coessentiali.

Verum, vt quasi per transennam videre possis hanc theologiam prophanam esse: expende, neminem posse Melio probè respondere, ni prius ille nobis declaret, an idem sit substantia cum essentia? an idem Iehouah cum Elohim? an sint, inq, synonyma, vel duæ res diuersæ? Item, quid sit Dei forma in trinitate? & quid sibi vult phrasis illa, tri-

D

nitas

40
38
S E C U N D A P A R S.

nititas est essentialiter distincta: Item quid est proprietas, relatio, & officium in trinitate, an sint accidentia aut essentiae, vel substantiae, an sint ipsemet Deus, an aliud à Deo? Item ubi nomen hypostasis Spiritui sancto tribuerit scriptura, & quid, proprie sit hypostasis? cum Hieronymus dicat, sub hoc nomine venenum latere?

Hæc ubi declaraverit, & Scoti argutias explicaverit, nec nobis ex iisdem lacunis deerit respondendi facultas: utinam verò hæ voces exoticæ vnâ cū suis authoribus iam tandem ex Ecclesia pellantur & triumphet Christus cum sua simplicitate.

Verum manifestatio Patris per spiritum suum facta de Filio in baptismo, trinitatē falsam Melij refutat ac veram ostendit.

TRINITAS MELII.

Vnum Deū credimus, quia scriptura Iehouah & Deum vnum nobis vbiq; proponit.

Responsio.

Ex solo nomine Iehouah vnum esse Deum probare contendit, & mox seipsum, & argumentum suum ipse refutat, cum inquit scriptura, non vnū Iehouam proponit, sed Iehouā Elohīm: Elohīm verò supra ostendit fuisse tres illos viros, seu An-

41
S E C V N D A P A R S.

gelos, qui Abrahę in vno Iehouah apparuerunt: cuius rei quanta sit absurditas, & quam Melius nihil probet, animaduertendum est.

Primò, cum sit hæc allegoria, quid firmi inde concludi potest? & certè ab omnibus ferè doctis hæc ratiocinatio, tanquā minus firma exploditur. Quòd verò Melius hinc trinitarium Deum posse colligere affirmat, eò quòd tres illi in vno Iehouah apparuerunt, textus contrarium docet, qui quomodo duo abierunt Sodomam ad eam delendam, & Abraham stetit coram Iehouah, ostendit: si tres illæ personæ sunt inseparabiliter vnus Iehouah. quomodo notatim duo abierunt, stante coram Iehouah ipso Abrahamo? Augustinus ergo hinc colligit Deum illū fuisse Meschiā in forma Angeli, reliquos vero duos, qui Sodomam venerunt, fuisse Angelos.

Sophistis, & eorum sequacibus eodem modo sunt adorandæ tres personæ, quia sunt coessentialiales, et coæquales, At grauitèr peccauit Abrahā, qui vnū reliquis duob. neglectis, adorauit, sed dicent, in vna essetia tres adorauit personas, at textus contrariū monstrat, quid ergo pderint istę argutię Sophistis?

Addit hoc eodē in loco, quòd sub vno Deo Elohim pluralitas designatur, si vnus est Deus Elohim quomodo plēs significat? vnus n. et plures sunt contraria.

42
S E C V N D A P A R S.

Inueniat Melius locum vnum, vbi scriptura vnū Deum nominet, vel aliquando indicet, Elohim tres designare personas. At verò probat ex primo cap. Geneseos, vbi habetur. Faciamus hominem, hic dicit Ichouam ad Elohim loquutum fuisse: inferius verò dicit Ichouah Elohim loquutū, id est, si interrogaretur, cui tres illi dixerint, Faciamus? Respondet Melius audacter totam trinitatem fuisse loquutam fuisse, aut vt in alio quodam scripto illius habetur, Essentiam loquutam fuisse suis personis, Et hæc est insignis illa Melij theologia, Addit, impossibile est, proprietates naturaliter, realiter, & personaliter distinctas confundi: Et hic opus esset Delio natatore, q̄ prophanas voces explicaret: verum interrogabimus hominem, an naturaliter, realiter, personaliter opponatur istis nominibus, essentialiter, nominaliter, & præter naturam? Et vtrum in Deo ista nomina horrenda sint, qualitates, quantitates, an essentia, an sint in prædicamento ad aliquid, vel substantia? sed his omnibus omissis, satis est Melio, nouam theologiam infœliciter hac nostra ætate eudere, & Lombardica, & Scotica dogmata aliquatenus sepulta, iterum ex fœtido auerno renocare.

Melius

107
SECUNDA PARS.

MELIUS.

Tertiò addit, visibili, sensibili, tractabili manifestatione diuersa forma, specie, & materia distinguuntur. &c.

Responsio.

Quis verò sanæ mentis hanc diuersitatem manifestationis, vel distinctionis negabit, modò rectè intelligatur? Patris vox è cœlo auditur, siue per Angelos, siue alio quocumq; modò ad nos perlatà: Filius, non ille inuisibilis Melij, sed visibilis, & palpabilis homo Iesus Christus baptizatur: Donū Patris effusum in specie columbæ apparet Acto. 2. 1. Cor. 6. 12. Hæc vera, & manifesta sunt, sed cum somnio Melij non conueniunt.

MELIUS.

Quartò, quia Symbolum Apostolicum, & baptismus trinitatem nobis proponit realiter distinctam.

Responsio.

Veram triadem nunc proponit Melius ex verbis baptismi, & ex symbolo Apostolico, sed multa miscet extra, & præter symbolum Apostolicū.

D iij

Addit

44
S E C V N D A P A R S.

Addit rationes, & testimonia æternitatem Fi-
lij probantia.

Primò, quòd Pater non fuerit priùs Deus quàm
Pater: Ita Filius non priùs Iehouah, quàm Filius,
cùm sit imago, & character, & sapientia Patris.

Posteà, quòd dixerit Apostolus Hebr. 13. Chri-
stus heri, & hodie ipse & in sæcula: Et Mich. 5. E-
gressus eius ab æternis temporibus: Et Psal. 110.
Antè auroram ros natiuitatis tuæ, hoc est (vt ait
Melius) ab æterno natus: Item, Primogenitus om-
nis creaturæ, Colo. 1. Item ab initio & antè secula
ordinata sum: In principio erat verbum apud De-
um: Id est, ab æterno fuit Filius æternus, genitus
de hypostasi Patris.

Hic est obseruandum, quàm fideliter Melius
tractet scripturas, & ipsum etiam Apostolorum
Symbolum: cum enim dicit, in eo contineri, quòd
Christus sit æternus Dei Filius de hypostasi Patris
genitus, Apostolis manifestè imponit, qui de eo tã-
tùm loquuti sunt, qui est de Spũ sancto conceptus,
& natus ex Maria virgine.

Dicit secundo, non priùs fuisse Patrem, quàm
Deum: Nec Filium, q̃ Iehouam: Quid respōdebit
dicto 1. Reg. 7. Ego ero illi in Prēm, & ipse erit mi-
hi in Filiũ: Et titulũ hũc pr̃is, creatoris celi & ter-

S E C V N D A P A R S.

re, tunc verè Ecclesię cognitū, quādo dedit Filium suū factū ex muliere in plenitudine temporis: imò si interrogauerimus, an Deus agnitus sit p̄ Patre antè Angelorum, & hominum creationem, quid, quęso, respondebit Melius? si dicet fuisse quidē, sed minimè cognitū, qđ opus erit Ecclesię de incognitis litigare? Integrā nunc locorum citatorum refutationem non instituimus, peculiari enim libello locorum explicationē tractare decreuimus, verū nunc in ijs testimonijs hæc potissimū cōsiderari volumus. Primò videant, an Micheas de generatione aliqua æterna loquatur, an potius de Filio illo, qđ ex Ephrata p̄diturus erat, vt Mat. 2 Ioan. 7. declaratur? Nōne violenta detorsio est, vocabulū egressionis interpretari p̄ generari? An nū ea, qđ egrediūtur aut p̄cedūt, semp̄ gigni dicētur? Cum verò scriptura dicit heri, et hodie de Christo, perpēde, an equipolleat huic, id est ab æterno? an nō potius ab initio primor. parentū, & primæ ætatis, vsq; ad sequentem? vt tam ij qui in veteri testamento, quā ij, qui in nouo futuri erant, sub vnicā illius victima sunt saluati, & quod vis & efficacia sacrificij illius ad illos æquē pertineat.

Pron. 8. Ab initio & antè secula ordinata sum,
an i-

46
44
S E C V N D A P A R S.

an idem sit ordinatum & genitum de hypostasi
Patris consideres, an non potius erit illa Dei sapi-
entia, & Spiritus intelligentiæ ingenuus, ut in li-
bro Sapientiæ, Ecclesiastici, & Baruch habetur?
aut non potest esse mysterium, figura, & imago
Christi futuri, de quo Paulus ait, factus est nobis
à Deo sapientia in mysterio abscondita 1. Cor. 2.
& 2. eiusdem 1.

Postremo, quid absurdius hac interpretatione
In principio, id est ab æterno? quam & Theophi-
lactus reiicit, & plurimi ex Neotericis: Et quo tan-
dem scripturæ testimonio probabit, principium
fumi pro æternitate, sed res tantum ostendisse
sufficiat.

Non est contentus ijs testimonijs malè detortis,
sic argumentatur.

Christus est Sapientia Patris: Pater nunquā fuit
absq; sua Sapientia: Ergo Dei Filius est æternus.

Satiùs fuisset Rhetorici Melio concludere,
Ergo Sapientia fuit ab æterno, non Filius: Probet
ergo priùs, Sapientiam fuisse Filium ab æterno, si
rectè vult Sillogizare:

Deinde, neget Christum hominē non esse Dei
Sapientiam: Si Sapientiam verò in Patre ab æter-
no cxi-

SECUNDA PARS.

no existentem, quam postea hominem Christum exhibendo exeruit, tanq̃ mysterium Christi futuri in Deo semper fuisse dicemus: Quid Melius ad hæc?

Dictum Esaia, antè & post me, non erit Deus, verum est de Patre, quia hic solus à seipso Deus est inuisibilis, immortalis, nullius rei indigens, qui nihil à quoq̃ accepit: Et Filius verbum, Deus, Puer natus, Immanuel, Germen David, Iehouah, Iustitia nostra, in tēpore nobis datus, & natus est. Male ergo Melius, quod de Patre dicitur accommodat ad Filium. Athanasij iunctum est, in trinitate nihil prius, aut posterius, & omnimoda illa æqualitas extra, & præter verbum Dei excogitata, quantum peperit mali in Ecclesia Domini, veterum scripta legenti manifestum est: sed videamus, qualem edat Melius de Christo confessionem.

DE FILIO.

Primum dicit, Christum esse illum Deum Iouam, magnum solum, & vnum, præter quem non est alius.

Deinde, illum, qui subsistit in forma Dei.

E

Et ter-

SECUNDA PARS.

Et tertio. illum quoque, qui de Spiritu sancto conceptus est: sed quibus id stabiliat testimonijs, & argumentis, audi.

Triplici, inquit, identitate probo Filium illum scilicet æternum, vnum cum Patre esse, & æqualem.

Prima est naturæ, quia sicuti Pater habet in seipso vitam, sic dedit & Filio: Ergo sicuti Pater subsistit, sic & Filius, nō vt sues. Sennetici dicunt, quod Filius in Patre subsistit, quia Filius in seipso subsistit, sicuti Pater. Quia ergo Pater realiter, substantialiter, & præsentialiter, non prædestinatione subsistit, sic & Filius.

Secunda Identitas, est in operibus, Quæcumque enim Pater facit, similiter & Filius.

Tertia Identitas, in adoratione, quia veluti Pater adoratur, sic etiam Filius adorandus est.

Responsio.

Doctrina de vna Essentia, & tribus personis, extra & præter verbum Dei excogitata, hæc omnia peperit absurda & impia: Dum enim constituit Identitatem, & omnimodam æqualitatem, omnem Patris authoritatem, & prærogatiuam sustulit, Christum faciendo Deum à seipso, vt Patrem
trem

in Spiritu

S E C V N D A P A R S.

trem ipsum. Deinde tres Christos nō obscurē dōcere, cogitur, & qui sint admodum differentes: à quo, quæso, didicit, quòd Christus sit vnus ille Deus Ichonah, magnus, solus, & præter quem alius non est? Si quidem Christus est Dei Filius, quomodo ille solus, verus Deus, præter quem non est alius, esse poterit, cū hic Patrem non habeat, Christus autem Patrem habeat, animaduerte, quæso, quot Christos Melius introducit.

Primus enim est ille essentialis, qui videlicet est Essentia illa trinum personarum, & proinde vnus ille Deus, præter quem alius non est.

Secundus erit secunda illa persona trinitatis, quæ vocatur verbum quod est ab æterno genitum de hypostasi Patris. & quod residet in alio illo Christo essentiali.

Tertius Christus erit homo Iesus Christus cōceptus de Spiritu sancto, quem vult Melius organum esse alterius filij æterni, vel velum, aut putamen illius. O miseram illam Ecclesiam, quæ visibili illo Dei Filio, cui soli data est omnis potestas in cælo, & in terra, relicto, alium quærit inuisibilem, cuius scriptura nullibi meminit.

Querimus secundò, quomodo Chr̃s ille, q̃ est vnus verus, & solus Deus, præter quem alius non

SECUNDA PARS.

est, subsistat in forma Dei, cum ipse sit ille met Deus
us, dicat, sub cuius Dei forma, vnus ille Deus Chri-
stus subsistat, an sint duo dii, quorum alter sit in
forma alterius, vel an Christus ille Melianus sit
imago Dei, si imago, cuius Dei erit imago? cum sit
ille vnus, & solus, præter quem alius non est?

Et hæc nunc breuiter indicasse sufficiat.

Cum verò in eodem hoc loco, adeò vehemen-
ter vrgeat identitates, vnde eas habeat, demon-
stret: Verbum enim Dei de ijs naturæ identitati-
bus nihil loquitur: Et si Deus Pater dat Filio vitā,
vt habeat in semetipso, quomodo Filius habebit à
seipso vitam?

Postremo, si erit identitas in adoratione, nōne
sicut Pater adoratur per Filium, eodem modo &
Filius adorabitur per Patrem? Et si operationis
creationis, saluationis & viuificationis identitas,
est, Pater creat per Filium, saluat per Filium, iusti-
ficat, & viuificat per Filium, eodem modo & Fili-
us per Patrem creabit, saluabit, & iustificabit: quæ
omnia pugnant cum verbo Dei.

DE SPIRITV

sancto,

57
SECVNDA PARS.
S A N C T O.

In confessione quoque Spiritus sancti Sophistas imitatur, affirmans, eum esse solum illum, & verum & magnum Deum, præter quem alius non est:

Primò probat, quia vocatur Ichouah:

Secundò, quia habet vitam in semetipso.

Tertiò, quia est homoufios.

Quartò, quia author donorum.

Quintò probat, quia est Deus ille solus, cuius templum sunt Electi.

Sextò quia procedit substantialiter à Deo Patre, vt sit Deus de Deo, nam ex substantia Patris procedit substantia.

Vltimò probat, quia adoratur, & inuocatur, vt ille altissimus & solus Deus.

Et hæc sunt Melij fundamenta, quibus nititur tertiam illam hypostasim probare, esse vnum illum & altissimum Deum: Verum vt intelligas, quid Melius cum Sophistis doceat de tertia hypostasi, breuibus rem sic accipe.

Sophistæ dicunt, vnāquamque personam possidere ex æquo illam vnicam Essentiam, cuius nomine intelligunt vnum Deum: ideo vnāquamque personam, quatenus est Essentia, posse rectè dici

SECVNDA PARS.

Voicum esse Deum, & tamen nō tres dixerunt se
vñs Deus, id est non erunt tres Essentię sed vna.
Ita Melius simpliciter sensum Sophistarum pro-
ferre potuisset, & non inuoluere hanc materiam,
vt & sibi & alijs negotium facesseret, in inquiren-
do sensu confessionis suę, sed pudit illum adeo
manifeste in sacris ludere, ne videretur & ipse no-
ui dogmatis, & inauditi vnā cū Sophistis author
esse. Verū videamus colores ipsius, & fucos, ne
amplius videntibus lutum obliniat.

Primò probat Spiritum sanctum esse Deum il-
lum Essentiam quia vocatur Ichouah apud Esai-
am: vide, quęso, textum, & omnes interpretes vt
corruptelam cognoscas. Non enim ibi Spiritus Ichouah, sed Spiritus Ichouę esse dicitur: Esa. 6. q. vi
derit Esaias Dominum super folium: Et Paulus
verba illa citans in Actis, dicit, recte Spiritus san-
ctus dixit: an non interprete Paulo, Deus semper
per Spiritum sanctum loquitur in nobis: Vt enim
Petrus interpretatur, instinctu Dei per Spiritum
sanctum loquuti sunt Prophetę, Ecce quomodo
Deus per Spiritum sanctum suū loquitur, & per
eum Deus nos docet, non autem quod Spiritus
sanctus sit Ioua ille vnus a quo procedit.

Secundò

te
fi
q
qu
rel
nu
aut
pot
Nar
us p
quen
tur. E
per S
distri
Spiri
nis su
Sim
est: Et
tre loc
Chrō,
rarum

127
S E C V N D A P A R S.

53

Secundò probat, quia Spiritus sanctus habet vitam in semetipso: sed ubi hoc inueniet? nonne Spiritus sanctus quantus quantus est procedit à Patre si verò ab alio procedit, quomodo erit à seipso?

Tertiò dicit esse homouision, id verò cum nunquàm ex verbo Dei probare possit, mox dilabitur, & quod maximè facere debebat, vt in declarandis testimonijs insisteret, negligit. &c.

Quartò quia author donorum, & idem Dominus, & hìc impiè detorquet scripturam, quæ nequè authorem eum vocat, nec vnum Dominum, imò potiùs illa testimonia sunt illi prorsus contraria: Nam templum Spiritus sancti dicimur, quia Deus per Spiritum sanctum suum habitat in nobis, quemadmodum Paulus ipse 1. Cor. 6. interpretatur. Et idem Deus Pater dicitur distribuere dona per Spiritum sanctum suum unicuique, vt vult: Et distribuit Spiritus sanctus, quia Deus Pater per Spiritum suum sanctum nos vngit, & implet donis suis, seipsum Paulus interpretatur.

Similis detorsio est in illis locis, Deus Spiritus est: Et Dominus Spiritus est: An non Filius de Patre loquitur, Ioan. 4? An non Paulus 2. Cor. 3. de Chrò, qui est Dominus, Spiritus, id est sacrarum literarum interpres Spūs, & anima?

Quod

*Domus Spiritus est
2 Cor: 3.*

SECVNDA PARS.

Quod addit quintò, Spiritum sanctum qui est vnus, solus, verus Deus, ideo à Patre substantialiter procedere, vt esset Deus de Deo, quia substantia, de substantia procedit, vel hic errat, vel Lectori illudit Melius.

Primò vbi dicit, quòd Spiritus sanctus sit Deus de Deo, mirari satis non possumus, nam si Spiritus sanctus ille, cuius mentionem facit, est solus ille vnus, & magnus Deus, præter quem alius non est, quomodo fieri poterit, vt sit, diciq; possit Deus de Deo?

Cæterùm, vbi inueniet phrasim illam, quòd Spiritus sanctus sit Deus de Deo, cùm sit scripturis inusitata, & patribus quoq; inaudita?

Secundò dicit, ex substantia Patris, procedere substantiam Spiritus sancti: Quis, queso, Melij chaos intelliget? Dicat, an sub nomine substantiæ Essentiam intelligat, vel personam, aut aliud? Primum asserere non audebit: Cur ergo secundum suos Sophistas aperte non loquitur, dicendo, personam de persona procedere, Spirituq; sanctum Deum esse personalem de Deo personali procedentem?

Deinde dicit, Spiritum sanctum esse illum Deum al-

11. 107
55
S E C V N D A P A R S.

um altissimum, quia inuocatur, & adoratur, iuxta
illud, Dominum Deum tuum adorabis, & illi soli
seruies.

Nihil sanè curat Melius, siue ex scripturis, siue
ex hominibus loquatur, modò videatur aliquid
dixisse: Nos certè fatemur, authorem nullum hac
tenus vidisse piū, qui locum illum de Spiritu san-
cto intelligat, hīc ergo nos doceat Melius: & pro-
ducat etiam vnicū nobis exemplum, vbi fuerit
adoratus, vel inuocatus Spiritus sanctus tanq̃ ille
altissimus Deus, & mox illi herbam porrigemus:

Postq̃ Spiritum sanctum Deum essentialem ef-
se probauit, id est Deum trinitarium, nunc pro-
bat esse illius Dei tertiam hypostasim, seu perso-
nam: Hoc verò euincere nititur partim testimo-
nijs sacrarum literarū, partim etiam rationibus.

Dicemus apertius, quid vult Melius: Probauit
superiūs, Spiritum sanctum esse Essentiam illam
communem, nunc probat esse personam in illa Es-
sentia residentem.

Prima ratio, quia est Iah, Iehouah, Esa. 6. Qui-
cunq̃ verò est Ioua, est subsistens, & Essentiator:

Ergo Spiritus sanctus est tertia hypostasis trini-
tatis:

SECUNDA PARS.

Responsio.

Hæc argutatio magis probat Essentiam Spiritus sancti, quàm personam: Iouam enim pro vna Essentia supra in confessione, & Elohim pro tribus personis est Melius interpretatus: Sic ergo procedit argumentum: Quicumq; est Ioua, est Essentia: Spiritus sanctus est Ioua: Ergo est Essentia.

Vide locum Esaia, qui nihil loquitur de Spiritu sancto, sed de Patre. Probet ergo Melius Spiritum sanctum esse Elohim, quia Ioua, iuxta ipsius doctrinam significat Essentiam:

Ceterum, quid sibi voluerit Melius, cùm ait, quicquid est Ioua, est subsistens, ignoramus, nam quicquid subsistit persona dicitur non essentia.

Secunda ratio hæc est, quam Melius affere ex testimonijs scripturæ videtur.

Spiritus sanctus Deus est: Ergo est substantia Iehoualis. Assumptum probat Ioan. 4. Deus spiritus est: Item 2. Cori. 3. Dominus est Spiritus. Item & Actor. 5. Non es mentitus hominibus sed Deo.

Prior locus interprete Christo, est Dei Patris descriptio, quæ contra Christum, & omnes interpretes, Melius

7. k
ák-mag
nó 1-é
2. fűzet
azzel eg
tolyó évi
— valami
otor-Alsó-D
itm. és Si
eti rovatolá
iek. Az uj
lető.

Lo
adm
cit, n
ritur
Petr
ligen
loqu
odem
spiras
ideò q
me sp
fed D
sancto
Spiritu
tit & c
quem
Adde
trinitat
tur cre

SECVNDA PARS.

Melius ad Spiritum sanctum detorquet, quasi Ioannes dixerit, Deus est Spiritus sanctus.

Alter loquitur de Christo, qui est Dominus & Spiritus, & anima scripturarum: in nouo siquidē testamento vocabulum Dominus, nunc ad Spiritum sanctum, sed ad Christum refertur.

Locum ex Actis cap. 5. sic accipe, & expone, quē admodum Paulus 1. Thes. 4. cū inquit. Qui reijcit, non reijcit hominem, sed Deum, qui dedit Spiritum suum sanctum in vos: Acto. 5. vbi dixerat Petrus, vt mentireris Spiritui sancto, hoc sic intelligendum, id est mentireris Deo, qui dedit, vt nos loqueremur per Spiritum suum sanctum, vti in eodem capite paulo post ostendit, dicens: Quare cōspirastis inter vos, vt tentaretis Spiritum Domini? ideo quemadmodum dicit alibi, Qui vos spernit: me spernit: Qui Christum reijcit, non Christum sed Deum, qui misit illum, reijcit: Ita de Spiritu sancto. Qui enim mentitur Spiritui sancto, non Spiritui sancto mentitur, sed Deo, qui illum mittit & donat, & à quo procedit: Qui nuntium aliquem spernit, non fit iniuria nuncio, sed mittenti: Adde quòd ex hoc loco fermè omnes interpretes trinitatem eliciunt, eò quod nomen Dei opponitur creaturis, & indefinitè profertur:

57.
Expositio loci
Act. 5. Mentir
Spiritui Sancto.

S E C V N D A P A R S.

Tertiò probat Spiritum sanctum esse tertiam hypostasim, quia Spiritus sanctus creat, & creata alit, iuxta illud: Et spiritus Domini alebat massam creatam: Et illud Psal. 104. Emitte Spiritum tuum & creabuntur: Item illud Esa. 40. 41. Quis audiuit Spiritum Domini in creando?

Quis, queso, hic Melij non videt ignorantiam? Spiritu Domini creata sunt omnia: Ergo Spiritus Dominus est ille creator: Aliud enim est omnia per Spiritum esse creata, & aliud Spiritum esse omnium creatorem: An non magna erit differentia inter Spiritum Domini, & Spiritum Dominum? sed hæc inferiùs paulò dilucidius tradentur.

Melius igitur probet Spiritum Domini, & nõ ipsum Dominum esse creatorem, nam argumentum ipsius sinuenteris, oppositum concludet: hoc modo: Spiritu Domini omnia creata sunt, Ergo Dominus, per eundem Spiritum suum omnia creat, & vivificat, vt agnoscamus alium esse ex quo, & alium per quem.

Interrogetur verò Melius, etiam si maxime probaret (quod tamen nunc faciet) Spiritum sanctum esse illum creatorem Deum? an sicut dicitur, Spiritus sanctus Deus de Deo, sic quoque creator de creatore

Nota

fo
sp
m
za
ua
acc
inc
spir

59
SECUNDA PARS.

atore dici debeat? Posthæc adhibet alia argumen-
ta, & quidem varia:

Primò, quòd veluti Christus apparuit Abrahe
in viri, & Angeli forma, Genes. 18. & 19. Sic &
Spiritus sanctus apparuit in nube & columna: Itē
Spiritus sanctus apparuit in specie columbæ: Er-
go est tertia hypostasis.

Secundò, Spiritus sanctus viuificat, saluat & ob-
signat electos: Ergo Spiritus sanctus est substantia
Iehoualis.

Tertiò, dicitur alius Paracletus à Christo: cū
autem Christus dicatur substantialis Paracletus:
Ergo & Spiritus sanctus. Nota.

Quartò, à Christo datus est Spiritus sanctus in
forma ignis & venti corporalis: Ergo est Essentia
spiritualis. Nota.

Quintò, Credimus in Spiritum sanctum, adora-
mus Spiritum sanctum, & in nomen illius bapti-
zamus: Qualitas adorari non potest: Ergo Ieho-
ualis substantia Spiritus sancti adoranda est.

Sextò idem repetendo: Nihil est, inquit, in Deo
accidens, sed omnia sum, & quicquid est in Deo,
increatum est: Ergo Spiritus sanctus est substantia
spiritualis subsistens.

SECUNDA PARS.

Septimò, veluti Patres, sic in synodo nostra Vā
 sarheliana, tribuimus substantiam Spiritui sancto
 & similiter in Catechesi: Ergo sequitur, verum es-
 se, quòd Spiritus sanctus sit Iehoualis substantia.

Responsio.

Hæc omnia ordine recitata, & si in primis spe-
 ciem quandam veri præ se ferre videntur, tamen
 vel inexercitati (si penitus hæc considerauerint)
 fucum animaduertent:

Quod enim primò dicit, Spiritum sanctum in
 nube loquutum fuisse, & apparuisse in columna
 ignis, falsissimum esse conuincunt omnes Patres,
 qui per Christum illa omnia in figura facta fuisse
 contendunt: Interea probet Melius, in veteri Te-
 stamento, aliquando Spiritum sanctum sub ali-
 qua forma apparuisse.

Secundò, quòd proponit, ridiculum esse, quis
 non videt? Spiritus sanctus apparuit in specie co-
 lumbæ: Ergo est substantia Iehoualis: Neq; verò
 ipsi Sophistæ hanc Petri argutationem admitte-
 rent, cum potius columba signum fuerit visibile
 personalis præsentia Spiritus sancti, quàm essen-
 tia Iehoualis.

Tertiò

SECVNDA PARS.

Tertiò, quòd addit, Spiritus sanctus electos vi-
uificat, regenerat, saluat.

Ergo est substantia Iehoualis.

Diligentiùs debebat inspicere locos citatos Ioa.
4.5.6.15.16. Rom.5.8. Tit.3. Eph.5.6.&c. in illis
enim locis, & alijs, aliud non habet, quàm quod
Deus Pater per Spiritum sanctum suum hæc ope-
ratur, non quòd saluandi vis, iustificandi, &c. sepa-
ratim illi tribuatur, nisi tanq̃ medio, quo nititur
Deus.

Sed primum expendendum est, secundùm Me-
lium, num solus Deus ille essentialis saluet. Si De-
us ille saluat, cur ex hoc epitheto spiritus sancti p-
sonam probare contendit? Cæterum, si Spiritus
sanctus tantùm erit saluator, quomodò trium per-
sonarum opera ab extra erunt particularia, & nō
communia? Deinde explicet quid sit illa Iehoua-
litas, siue substantia Iehoualis.

Quartò addit, Spiritum sanctum esse alium Pa-
racletum, quod dictum, & reliqua in eo testimo-
nio contenta axioma Melij infringit: si enim est a-
lius, non est ille magnus, verus, solus, præter quem
alius non est.

Quomodo verò sit alius, manifestum facit
Aposto-

S E C V N D A P A R S.

Apostolus 1. Cor. 12. Idem enim atq; vnus Dei Spiritus alijs plura, alijs pauciora confert dona, vnde & Christus verè dixit, alium, quia maiore copia effusus est in ipso die Pentecostes, quàm antea vnq;. Sed videamus vim Meliani argumenti: Spiritus sanctus est, inquit, alius Paracletus à Christo: Ergo est substāialis Paracletus: Quia veluti Christus est substāialis Paracletus, ita oportet esse, & Spiritum sanctum. Nos oppositum potius consequimur: si quidem alius Paracletus est à Chrō: Ergo idem cum Christo Paracletus esse non poterit & duo constituentur Paracleti.

Quintò addit, Christus nobis dedit in specie vñti, & ignis Spiritum sanctum. Ergo Spiritus sanctus est Iehoualis substantia.

Cogites hñc, an Christus dona Spiritus sancti an verò tertiam illam personam contulerit Apostolis? Et quid Petrus exponens hunc locum Act. 2. dixerit: Et accepta, inquit, promissione Patris, donū hoc quod videtis effudit in nos. Petro igitur potiùs piscatori, quàm Petro Melio credamus.

Sextò addit, Credimus in Spiritum sanctum, adoramus, & baptizamur in nomen illius.

Ergo est substantia Iehoualis.

Hoc

Em
ne
Me
der
in
tur:
nos.
I
nec
E
post
In
nia
E
sub
Fa
gere
credi
rūm
quæ
ua
phistæ
Po

SECVNDA PARS.

63

Hoc certè magis probat Spiritum sanctum esse Essentiam, quàm substantialem Ioualem: verùm, ne in respondendo diutius immoremur, adducat Melius testimonia scripturæ, vbi vel in eum credere, vel eum inuocare iubeamur. Quid sit autè in nomen illius baptizari, in Actis cap. i. explicatur: Est enim accipere virtutē supueniētis Spūs s. in nos. Et Actor. 2. est accipere donum Spūs sancti.

Idem repetit non posse adorari qualitatem, nec inuocari creaturam.

Ergo Spiritum sanctum esse substantiam & hypostasim.

In Deo præterea non esse accidentia, sed omnia dici esseq; Sum, Iah, Iehouah.

Ergo Spiritus sanctus est substantia Spiritualis subsistens:

Falsa pro veris assumens, ex falsis vera colligere nititur: Dicit adorari Spiritum sanctum, & credi in eum, quod hætenus nunq; probauit: verùm explicet Melius, an proprietas illa in Deum, quæ dicitur persona, sit nec accidens in illo vno Ioua residens vel Essentia? Scimus quòd garriunt Sophistæ: sed Melij theologiam expectamus.

Postremò, Synodum Vassarhelynā nobis

G

obijcit,

S E C U N D A P A R S.

objicit, sed falsò, hypostasim enim Spūs sancti, ita
tūc distinximus à Patre, quemadmodū & Paulus
1. Cor. 2. explicat, non autem diximus vnq̃, fuisse
tertium suppositum, personam vel relationem.

Posthæc prophanas illas voces, quas semel abne-
gauit Melius, quo sensu retinenda sint, explicat:
nomine Essentiæ se vsum esse affirmat pro vna
Dei forma, seu Deitate essentiali, quia Paulus di-
cit, idem esse Patrem, Filium, & Spiritū sanctum
in vna Dei forma, id est in essentiali Deitate: nihil
enim in Deo est accidentiarum, inquit Melius.

Responsio.

Expende primò quàm egregias voces substitu-
at, & quàm lepidè illud nomen essentiæ per lon-
gè difficilius interpretandum proponat.

Dicat Melius, quid sit illa Deitas essentialis:
Quid Dei forma? scimus responsurum petendo
principia: dicet enim Essentiam Dei esse Iehoua-
lem substantiam, vel vnā Dei formam, siue De-
itatem essentialē: Quòd si quæsieris, quid hæc si-
bi velint? Respondebit Essentiam esse, ne Lector,
quid velit, intelligere possit.

Addit

SECVNDA PARS.

Addit de nomine personæ, se vti pro profopo,
& hypostasi, nam quemadmodum Paulus Hebr.
1. Patri tribuit hypostasim, sic & Christo 2. Cor. 2,
profopon.

Obseruent pij hoc in loco, Latinos, cum non
possent de nomine hypostaseos conuenire, nomē
personæ in diuinis fingere voluisse: Melius inter-
ea, vt declaret substitutum illud nomen personæ,
dicit esse hypostasim, quo vel maliciam, vel insci-
tiam suam prodat: consulatur Hieronymus & Ni-
cephorus in Ecclesiastica historia.

Sed interrogemus Melium, postquam Patri, &
Christo nomen hypostaseos tribuit scriptura, cur
& illud non concessit Spiritui sancto, cui nomen
illud nusquam tribuit: Producat locum vnicum,
vbi hypostasim Spiritui sancto attribuerint Pro-
phetæ, vel Apostoli.

Secundò expende, quàm sit & illud insulsum,
quod producit ex Apostolo 2. Cor. 2. lege Pauli
verba de Christo, & inuenies, non de hypostasi il-
la secunda trinitatis, de qua loquimur, sed de facie
& conspectu Christi hominis loquutum fuisse Pa-
ulum, & illa est vera nominis Personæ Ethimo-
logia. Eodem hoc in loco animaduerte, an

G ij

Paulus.

S E C V N D A P A R S.

Paulus dixerit, Patrem, Filium, & Spiritum sanctum idem esse, vt agnoscas qua fide Melius citet scripturam.

Eadem sectione, Melius affirmat, Trinitatis nomen esse retinendum, eò quòd ipse eo vtitur pro Elohim, id est, Deo trinitario, & mox interpretatur Cabalisticè nomen Eloha dicens, El significare Patrem, Ho Filium. Vnde Spiritum sanctum, & indeò recte posse interpretari, Elohim, id est Deum trinitarium.

Certè deploranda est hoc in loco Melij temeritas, Trinitas, inquit, est Elohim: miror, quòd tripliciter peccando, suum errorem non agnoscat.

Primò, cum Angeli vocentur vt plurimum Elohim, sequitur Angelos fore Trinitatem.

Secundò, si quis sese Melio opponat, ac eum falsi arguat, quomodo probabit hæc sua figmenta?

Tertiò, quis vnq; potuisset somniare, ex Cabalisticis illis nugis Melium hausisse suam interpretationem, quòd Elohim sit Deus quidam nouus trinitarius vocatus?

Addit Deut. 6. Iehouah vnum, & Elohim per conuersionem dici, quia Iehouah Elohim est trias nostra, & econuerso Deus Elohim est Iehouah

vnus,

107
S E C V N D A P A R S.

67
vnus, id est, vnitas Deitatis est trinitas, iuxta illud,
Hi tres vnum sunt, id est, Trinitas est vna Dei
forma, sic Melius garriendo Dei Ecclesie illudit:
sed tu attende. Si Iehouah est nomen cum Elo-
him conuersibile: Ergo Essentia & persona etiam
conuertantur: Nam Iehouah Melio significat Es-
sentiam vnum Deum, & tres personæ significant
vnum Elohim: Videat nunc Lector, an Essentia a
pud Melij præceptores, et persona sint Sinonyma,
Procul omni dubio sui in eum Sophiste insurgēt,
aut cogetur Melius nouam aliquam inuenire ma-
tæologiam, quemadmodum & in sequentibus
verbis fabricat.

Ceterum vt possit etiam cum suis contendere,
docet Filium secundum vtrumq; respectum esse
Deum de Deo, quam hæresim Calvinus damna-
uit, quanq; in præcedentibus aliquoties contrari-
um docuisse visus sit, vbi Christum probauit esse
illum altissimum Deum, magnum, solum, et vnū,
præter quem alius non est: Non enim dicere po-
terit, eundem Christum Deum de Deo esse posse:
Quid ergo hoc in loco proponit Melius, difficile
est diuinare, nisi plures nobis Christos obtrudat,
alterum à seipso Deum, & alterum Deū de Deo:

S E C V N D A P A R S.

Hoc autem facere non potest, cum dicat, Christum secundum utrumque respectum Deum de Deo esse.

Adducit præterea testimonium Ioan. 5. Pater dedit Filio habere vitam in semetipso, id est dedit Deitatem subsistentem. Concludit tandem coequalitatem Filij cum Patre ortam esse ex substantiæ indentitate, iuxta illud: Ego & Pater vnum sumus. Quam verò textum istum Ioannis iniquè detorqueat, consule. Caluinum, Erasmus, & Græcos interpretes ferme omnes.

Addit in calce huius paragraphi, Filius agit per se, sed non à se, Ioan. 5. Colos. 1. ac si aliquando Apostoli differuissent, quid sit per se, sed non à se agere: O prophanas insulitates. Postremò asserit simul adorari posse Patrem, Filium, & Spūm s. quatenus sint vnū, sed interea eo ordine id faciendum esse, quem Pater ipse proposuit. Hic Melius dicat, ubinam legerit, & à quo didicerit, quod tres simul possint adorari, & inuocari: aut si inuocabuntur hi tres, per quem Mediatorē debeat id fieri? quandoquidem Pater, Filius, & Spiritus sanctus Filium Dei aliquem Mediatorem habere non possent.

Hanc difficultatē cum Melius animaduerneret,
 mox

SECVNDA PARS.

mox retrahens calamū, contrariū pponit, dicēs
hos tres eo ordine inuocandos esse, quem Pater
nobis præscripsit: Et hæc est illa solida, constansq;
de Deo Melij doctrina, quæ seipsam & im-
plicat & confundit, modò attentum
habeat Lectorem: Sed perga-
mus ad reliqua.

Finis secundæ Partis.

TERTIA

TERTIA PARS.

Post hæc, Melius quædam suo cerebro congruentia argumenta diluere tædiosè contendit, quæ nostra fuisse perperam dicit, & certè Melij intemperies ferenda non esset, præsertim quòd admixtis plerisq; blasphemijs, incredibilem petulantiam ostendit, vnde etiam Ecclesiæ nostræ, ob hæc tacèdum nobis esse iudicârunt, cùm responsione dignus non videretur, sed maior pars tandè vicit: Ponemus ergo hîc nostra tantùm argumenta, quo Melius nouo libello edito, eadem denuò possit impugnare.

Primum argumentum nostrum.

Quicumq; non vitat profanas vocum nouitates, & vocabula inania, contra institutum Pauli 1. & 2. epistola ad Timot. impiè facit:

Melius non solùm non fugit exoticas illas Sophistarum voces, veluti sunt Trinitas, Persona, Essentia, sed & profaniores etiam inducit, veluti sūt Ioualitas, Deus trinitarius, & Essentialis Dei forma:

Ergo Melius, contra Pauli institutum, impiè facit..

Minor

TERTIA PARS.

71.

Minor probatur, quia trinitatis nomen, præter id, quod barbarum est, & Sophisticum, reiiciendū quoq; ab Ecclesia Lutherus fore meritò credidit.

De Essentia verò voce, vide Quintilianum, qui Latinæ linguæ paupertatem deplorans, asserit, nusquam Latinum nomen, qui æquipolleat. inveniri potuisse: Aristoteles quoque hominum animas, & substantias omnes separatas, Essentias appellat, quam Melius nomen Dei proprium esse vult:

De persona non est cur dubitet Melius, cum hactenus nemo, quid vere sit persona in Diuinis definire potuerit: Et quid sit Latinis persona, pueri etiam possint iudicare.

Quid verò dicemus de Deo trinitario, quem dicit Melius esse Hebræis Elohim? certè magnam fuisse Melij industriam, qui per Cabalistica somnia, vult rectè vsurpari posse sub nomine Elohim Deum trinitarium, quem Patres nostri nunq; agnouerunt.

De Ioualitate autem Meliana certè dicere horret animus: cum enim Iudæis nomē Iouē in summo pretio haberetur, & omnibus venerandum esse debeat, quid de prophanatione sacrosancti

H

nominis

TERTIA PARS.

nominis per Melius facta, dicendum: tu Lector expendes.

De essentiali etiam forma Dei, quid sit, nobis fortasse aliquando Melius explicabit: nunc certe formam non esse Essentiam iudicamus, & ideo formam Dei perperam à Melio interpretari pro Essentia, cum Essentia nullius alterius rei forma esse queat, nisi Melius nouam aliquam introducat nominum Ethymologiam.

Postq̃ igitur Paulus Timotheum sæpius admonuit, vt non res, sed voces inanes, & prophana vocabula vitaret, facessat Melius Apostolo negotiū, qui posthabita doctrina anxius fuit de nominibus: Paulus si quidem ibi de solis vocabulis vitādis contendit. At hīc cogimur addere (tanq̃ specimina quædam Melianæ eruditionis) probationes, quibus vtitur in refutatione primi argumenti sui, potius quā nostrī.

Probatio prima.

Primò sceleratè nugantur, inquit, Serueticæ fides, quòd Essentiæ & personæ, & trinitatis nomina in scripturis literaliter non inueniātur, quod istis argumentis probamus:

Primò,

TERTIA PARS.

Primò, Quicquid subsistit, Essentiam habet: Deus subsistit, Ergo Essentiam habet: & sic nomen Essentiæ literaliter inuenitur in sacris.

Item quoties Deus se Essentialem appellat: Essentiam quoque se vocat: Ergo Essentiæ nomen expressè in sacris inuenitur.

Secunda.

Ioa: 4. Deus est Spiritus, id est essentia spiritualis: Ergo nomen Essentiæ literaliter inuenitur.

Tertia.

Christus dicitur esse in Dei forma Phil. 2. Sed Dei forma est absolutè Essentia: Ergo nomen Essentiæ literaliter inuenitur.

Quarta.

Colos: 2. In Christo habitat omnis plenitudo Deitatis corporaliter, sed corporaliter significat Essentialiter: Ergo literaliter Deitas, & Essentia reperiuntur: Et sic nugantur Serueticæ canes, negantes vocè Essentiæ in sacris literis literaliter non inueniri.

Quinta.

Deus vocatur Charitas, Charitas est Essentia: Ergo expressè inuenitur nomen Essentiæ in

H ij

scrip-

TERTIA PARS.

scripturis, quia Dei charitas est essentia in Deo:
Quicquid enim in Deo est, est eius Essentia, cum
nulla qualitas, vel accidens in Deo esse possit.

Sexta.

Literaliter Christus vocatur character substā-
tię Patris Heb. 1. sed substantia Patris est Essentia:
Ergo literaliter inuenitur nomen Essentię.

Septima.

Literaliter Apostolus 2. Cor. 2. Christo perso-
næ nomen tribuit, Ergo personæ nomen aperte
reperitur in sacris.

Octaua.

Ex linguę Vngaricę energia probat, in sacris
inueniri nomen Essentię, & personarum, ac si He-
bræi olim Vngaricę loquuti fuissent.

Addit & Syllogismum egregium, dicens.

Omne proprium incommunicabile est perso-
na:

Pater, siue Filius, aut Spiritus sunt quædā pro-
pria, & incommunicabilia:

Ergo sunt personæ.

Mox concludens, ait: Et ita negantur Seruetici
fides, qui dicunt nomina Diuinarum personarum
in sacris non inueniri.

Nona.

107
TERTIA PARS.

75.
Nona.

Filius vitam habet in semetipso, sicuti Pater: sed vita Dei hypostasis est, & persona (nā in Deo qualitas non est) Pater ergo, & Filius vitam habēt Ergo personam: Addit, Ecce quomodo literaliter in sacris inveniuntur nomina Essentia, & persona.

Hæc tibi, Lector, indicasse satis sit, nam eiusmodi nugamenta refellere, non solum mentis esse vesanæ, sed & insulsissimi responsatoris munus: Nos certè, aut hominem stertuisse, cum hæc scriberet, aut Diuino correptum morbo iudicamus: Vnde etiam non immerito suimet complices in publica synodo nup̄ coacta Vassarheli, illis admodum non placuisse Melij scripta, palam sunt professi, eò quòd nec etiam cum ratione miser scribēdo insanierit.

Secundum argumentum.

Secundum argumentum Melius quoq; detorsit, & falsò nobis adscripsit, ratus fortasse aliorum cerebrā suo laborare morbo: sic verò habet nostra ratiocinatio.

Epitheta Vnius, & Altissimi soli Patri tribuit

H iij

scrip-

T E R T I A P A R S.

scriptura: Ergo Filium, aut Spiritum vnum Deū
 vel Altissimum appellare temere non debemus,
 cum enim Deus nomē sit potestatis, & Pater à ne-
 mine potestaté vnq̃ acceperit: Filius verò, & Spiri-
 tus habeant ab illo omnia: Et præterea solus Pa-
 ter supremus author omnium absolutē censerī de-
 beat, consequimur hoc nomine, soli Patri primò,
 & per se, siue absolutē, vnius elogium competere.
 Non enim sumimus vnius pronomen, p̃ eo, qui
 nemini quicq̃ vnq̃ communicauit, sed pro vnica
 scaturigine omnium luminum, & diuinitatis fon-
 te vnico. qui est vnus ille Deus Pater super omnia
 & solus Altissimus, & præter quem alius non est,
 & qui communicat omnibus omnia: vt liquidò
 constet, Filium non à Diuinitate, quam cum om-
 ni plenitudine à Patre accepit: sed à præminentia
 & authoritate Patris tantum à nobis secludi, cum
 ille à nemine quicq̃ accipiat: Filius verò quicquid
 est, & quicquid habet, ab illo, & ipsam quoq̃ Diui-
 nitatem acceptam referre debeat.

Hanc itaq̃ Patris prerogatiuam Melius adob-
 ruat si poterit, nos enim sub vnius titulo Patris,
 præminentiam, & athoritatem designamus, nō
 autem Melij Iehoualitatem, vel Essentiam aliquā
 aut

77 TERTIA PARS.

aut Deum trinitarium: Sed & potiora secundi huius Argumenti capita, quibus nititur probare, Filium vocari vnum Deum: Hic obiter quoque annotabimus, non ut confutemus ea, quæ sese per seipsa refutant, sed ut Lector, quid sit Melius, melius animaduvertere possit.

Prima.

Dicit primò in veteri Testamento, Christum vnum Deum passim appellari: quod an verum sit, lege producta per hominem testimonia, & iudices, an epitheton vnius alicubi Christo tribuerit scriptura.

Secunda.

Apostolus inquit, vnum Dominum, & magnū Deum Christum appellat:

Ergo Christus est vnus, & magnus ille Deus.

Item Iudas cap. i. Christum solum vocat Dominum. Ergo tu Lector, expende primò an sint synonyma Deus & Dominus:

Deinde, quā iniquè imponit Paulo, & Iudæ, qui Patrem non Filium magnum, & solum Deum expressimè prædicat: Vide.

Tertia.

Spiritus

TERTIA PARS.

Spiritus sanctus vnus Deus, & vnus Dominus
dicitur passim in Veteri testamento, & Nouo:
Ergo errant Sutores Canes, qui dicunt, Spiri-
tum sanctum non vocari literaliter vnum Deum
& vnum Dominum:

Quæso, Lector, locos per Melium citatos vide-
re ne graueris, & qua fronte id pronunciare auit
expendere.

Quarta.

Tu solus es Ioua, qui creas cœlum & terram:
Esa. 26. 40.

Spiritus sanctus est Ioua creans cœlum & ter-
ram:

Ergo est solus ille Ioua creans omnia, adoran-
dus & inuocandus:

Quo Lector ab hoc vnico argumento discat
omnia, volumus paulò fusiùs differere, lege itaq;
paulò attentius.

Quamq; Melij Syllogismus alio modo forma-
ri potuisset, ne de lana caprina disceptare velle vi-
deamur, missis formis illis, Argumenti Meliani
vim, primùm excutiemus: Deinde iuxta Melij So-
phisticam, idem argumentum nullius ponderis fu-
isse probabimus:

Tertiò

79
TERTIA PARS.

Tertiò, Prophetæ genuinum sensum apesie-
mus, ne Melius extra Dei verbum paralogizan-
do, nimium sibi placeat:

Quarto de Spiritus sancti inuocatione paucis
agemus:

DE PRIMO.

Manifestum est ab eo quod est, secundum quid
ad id, quod est simpliciter, Melium argutari, nam
in Maiore nomen Iouæ pro eo, qui à nemine pro-
cedit simpliciter, sumendum est: In Minore verò
pro eo, qui ab alio procedit (vti Melius docuit,
cùm ait, Spiritum sanctum esse Deum de Deo.

Vnde à simili liceret rudioribus etiam illude-
re hoc pacto

Tu solus altissimus es Ioua, qui creas cœlum
& terram:

Spiritus sanctus est Ioua creans cœlum & terram:
Ergo est ille solus Altissimus.

Quamq; fortasse non pudebit Melium dicere
Spiritus sanctum quoq; esse, diciq; in sacris, Altis-
simum:

Item:

Ille solus est Deus Pharaonis, qui eduxit Israc-
lem de AEgypto:

I

Moses

TERTIA PARS.

Moses est Dens Pharaonis, qui Israelem de Aegyptu eduxit: Ergo Moses erit ille solus Deus Pharaonis adorandus. &c.

Nunc videamus quàm strenuè confirmet Syllogismi minorem: Spiritus sanctus (inquit) est Ioua creans coelos & terram:

Ergo est ille solus:

Debuisset hinc Melius primum probare Spiritum sanctum, vel vnico saltem testimonio, vocari literaliter Iouam, cum ibi Propheta de Patre non de Spiritu sancto intelligat: Sed Melius hoc omisso (quod erat præcipuum contra suum institutum) vertit sermonem ad probandum Spiritum Iouæ, non Spiritum Iouam esse creatorem coeli & terræ, quod facere etiam conatur quinque egregijs testimonijs: Attende quàm strenuè faciât p̄ Melio.

Primum ex Esaiæ 26. cuius hæc sunt verba: Spiritus Iouæ fecit, & extendit coelos.

Secundum ex Gen. 1. vbi inquit: Et Spiritus Elohîm ferebatur super aquas: Id est, alebat massam creatam.

Tertium ex Psal. 33. & 104. Quis iuuit Spiritum Iouæ in creando:

Quartum ex Job 26. 33. dicentis, Spiritus Iouæ fecit, & finxit me spiraculum eius.

Quin-

Liceat
Melio
defenda

TER TIA P A R S.

81

Quintum est Pauli. 2. Cor. qui passim docet Spiritum Domini nos regenerare, & illuminare. Quæ omnia cum sint solius Iouæ opera, se colligere dicit, Spiritum sanctum ideo esse illum solum Iouam adorandum.

Cum verò talem se nobis Melius interpretem et diligentem scripturarum scrutatorem præbeat, ut ab ipsis etiam pueris merito subsannari possit: Quid homini respondeamus, non habemus præter id, quod testimonia omnia per Melium producta, Melium ipsum usque adeo damnent, ut quæcumque Melius probare conatus est: per eadem testimonia euerterit: vide quam strenue probet Melius, Spiritum sanctum esse Iouam, cum sacræ literæ diuersum pronunciant, dicentes, Spiritum sanctum non Iouam esse, sed Spiritum Iouæ: Lege, quæso, omnia testimonia, ut discas Spiritum sanctum esse, dicique Spiritum Domini, non autem Spiritum Dominum: Spiritum, inquit, Iouæ, non autem Spiritum Iouam: Interea opinatur Melius, se hoc argumento gloriose triumphasse.

DE SECUNDO.

Liceat verò & per scholasticam materiam cum Melio paulisper colludere, ut quæ egregie ipse suam defendat, vel doceat doctrinam, agnoscatis.

TERTIA PARS.

*Primum argumentum contra Melium, quòd
Spiritus sanctus non potest dici unus et solus
Ioua.*

Nullus vere dici esseq; potest Ioua creator cœ-
li & terræ præter solum illum Iouam, qui est Pa-
ter, Filius, & Spiritus sanctus.

Spiritus sanctus est Ioua ille, creator cœli & ter-
ræ (vti Melius probare conatus est) Ergo Spiritus
sanctus erit tota trinitas.

Expende, quæso, quàm oporteat hîc Melium in-
tricari: si quidem dixerit, Spiritum sanctum secun-
dum quòd est Essentia illa communis, totam esse
trinitatem, probatio Meliana corruet, cùm Spiri-
tus sanctus, non quatenus est Essentia, creet, vel
faciat aliquid (personarum nempe sunt operatio-
nes) Si verò dixerit, Spiritum sanctum creatorem
esse respectu personæ, audiamus, quid Melius istis
argumentis respondebit.

Secundum.

Omnia opera personarum ab extra sunt sem-
per communia, & inseparabilia: Cœli & terræ cre-
atio opus est ab extra: Ergo tribus personis com-
mune

83
TERTIA PARS.

mune: Assumptum est omnium patrum axioma:
Et sic tota trinitas creabit, non Spiritus sanctus.

Tertium.

Quæcumq; sunt omnibus modis æqualia, omnibus modis ab extra æqualiter operantur, alioquin aliquid posset fieri ab vna persona, quod facere alia non potest, & æqualitas omnimoda tolleretur.

Spiritus sanctus creat (secundum quod est persona, cælum, & terram:

Ergo Pater, & Filius (secundum quod sunt personæ) vna cum persona Spiritus sancti, æquè creant cælum & terram. Et ita malè credunt qui Spiritum sanctum creatorem esse dicunt.

Vel hîc Melius constituat præeminentia in personis, & æqualitatem tollat, vel quomodo ex æquo & æqualiter tres personæ creant, ostendat: Si dignitatem statuet, necesse erit, vt Patrem authorem faciat: Filium verò, & Spiritum media: Patre inq; causam ex qua: & Filium ac Spiritum per quas: illam efficientem, istas instrumentales: qualem verò hîc æqualitatem omnimodam statuere poterit, ipse viderit.

TERTIA PARS.

Quartum.

Quotiescumq; nomen Iouæ opponitur creaturis, totam semper trinitatem comprehendit:

Iouæ nomen Esa. 26. & 40. opponitur rebus creatis, cælo videlicet & terræ:

Ergo non solum Spiritum sanctum (vti Melius afferit) sed totam triadem Iouæ nomen designabit. Assumptum est per se notum, cum sit Patrū regula vniuersalis.

Quintum.

Vnaqueq; persona (secundum quod est persona) dicitur, & est creator: (iuxta Melij sententiā.)

Tres sunt personæ:

Ergo tres creatores: Vide: nam personæ tantum creant, non Essentia.

Infringat ergo Melius suæ doctrinæ & suorum magistrorum axiomata, alioqui vanus censebitur Rhetor.

Sed demus Melio, quod Spiritus sanctus sit solus ille Iehouah, præter quem alius non est: Et huic argumento respondeat.

Sextum.

Nullus potest esse vnus, & solus ille Iehouah creator, qui non sit Ioua Elohim, id est tres dantes testimonium (vti Melius docet)

Spiri

TERTIA PARS.

Spiritus sanctus non est Ioua Elohim, id est tres dantes testimonium:

Ergo non est solus ille Iehouah creator.

Assumptum probat confessio Melij, quæ docet credendum esse in vnum Deum, qui est Iehouah Elohim, id est, tres dantes testimonium.

DE TERTIO.

Sed iam in forum veritatis descendamus, & Prophetarū, Apostolorumq; genuinū sensū perquiramus: Et primo respondebit huic argumēto Melius.

Ille solus Ioua creator censendus est, qui creauit cælum & terram per Filium:

Spiritus sanctus censetur solus ille Ioua creator:

Ergo Spiritus sanctus est ille solus creator, qui creauit cælum & terram per Filium:

Deinde interrogetur Melius, an Ioua per Filiū & Spiritu oris sui omnia condiderit: si concedet, mox seipsum conficiet: si negabit, totam euertet scripturam.

Scimus & nos, quid hīc Sophistæ garriant, tergiversando cum suis illis distinctionibus, sed malumus audire Melium personantem, & scotizantē, quā nostras nēnias pijs Lectoribus ludibrio exponere.

Docemus

TERTIA PARS.

Docemus ergo apud Prophetas sub nomine Iouæ nullibi Spiritum sanctum nisi obliquè, & quatenus est medium designari: Scrutentur pij diligenter locos omnes, & rem sic se habere deprehendant, nec obstat, quòd Apostoli non unquam asserunt Spiritum sanctum fuisse, ubi de Ioua fit mentio, quia Ioua semper per Filium, aut suum Spiritum, & loquutus est, & omnia fecit, ideoque Ioua loqui dicitur, cum Spiritus Iouæ loquitur:

Sic Angeli plerumque de nomine mittentis Iouæ, non solum Ioua dicti sunt, sed & adorati loco Iouæ: Qui enim per alium facit, per seipsum facere videtur: Voluit Ioua suos legatos, & media quibus utitur, non solum suum nomen gestare, sed & sua fungi potestate, atque frui dignitate, veluti scripturæ demonstrant. Nos quoque templa Dei dicimur, propter inhabitantem Spiritum Dei in nobis: Et hæc est scripturarum phrasis, & consuetudo ad seruandam æterni Patris prærogatiuam visitata, quam nos totis nervis restituere contendimus.

Obseruetur igitur dignitatis, & causarum ordo, ne cælum terræ misceamus, & Deum vnum, & ex quo omnia, solum Patrem apellemus.

Filium

sa
tat
gu
stat
se, n
ritu

P
dicio
git, e
& in
bus i

Qui
mam,
dit, ana
Mel
Assump
Melius
cti exen
esse à Pa

TERTIA PARS.

Filium verò per quem omnia: Et Spiritum sanctum in quo omnia: hac nempe ordinis dignitate seruata, scripturarum omnis tolletur ambiguitas, Et tota illa de Deo Sophistica corruet: Cōstat enim Prophetas omnes, & Apostolos docuisse, non Spiritum Dominum creasse cœlos, sed Spiritum Domini.

DE QUARTO.

Postq̃; Melius asseruit Spiritum sanctum esse, diciq̃; illum vnicum, & solum Iouam, mox colligit, eundem quoq̃; Spiritum sanctum adorandū & inuocandum esse, Quod an rectè faciat, duobus istis argumentis conijcies:

Primo.

Quicumq̃; nouam adorandi, vel inuocandi formam, extra omnem scripturam, Ecclesiæ obtrudit, anathemate feriendus est:

Melius id facit: Ergo anathemate feriendus est. Assumptū pbat Paulus Gala. i. aut ergo pducatur Melius de adoratione, & inuocatione Spiritus sancti exemplum ex sacris literis: aut se damnatum esse à Paulo credat.

Secundo.

K

Omnis

T E R T I A P A R S.

Omnis, qui alium Deum adorat, præter illum, qui dicitur, & est Iehouah Elohim, id est tres dantes testimonium: hæreticus est:

Melius, adorandum etiam Spiritum sanctum, qui non est tres dantes testimonium, prædicat:

Ergo vel Spiritus sanctus erit Iehouah Elohim, id est, tres dantes testimonium: vel Melius erit hæreticus.

Quod si dixerit, Spiritum sanctum cum adoratur, vel inuocatur, esse tres dantes testimonium, (quod non credimus) mox hominẽ interrogabimus, per quem Mediatorem Filium Dei, ille Spiritus sanctus, qui est tres dantes testimonium, inuocabitur?

Tertium Melii argumentum.

Suo hinc quoque satisfacit ingenio Melius, & nostrum argumentum mira inuertit battologia: Sed ne sua somnia pro nostris venditet, illud in hanc formam accipiet.

Primum.

Quicumque adorant vnam Essentiam, & tres personas, non trinitatem, sed quaternitatẽ adorare:

Melius idem facit, Ergo non trinitarius, sed quaternitarius est.

Assum.

TERTIA PARS.

Assumptum probamus, quia Essentia aliud est à persona: id enim quod prædicatur de Essentia, non prædicatur de persona. Ergo quatuor res esse constabit:

Deinde Essentia per Melium tribus personis loquuta est Gen. i. cum inquit: Faciamus hominem ad imaginem &c. hoc verò est quaternitatē manifestam, docere, eò quòd vnus compellat tres Ergo.

Secundum.

Quicumq; tres colit, quorum quilibet à seipso est Deus, tres Deos colit: Melius tres dicit esse, quorum quilibet est vnus Deus, & solus à seipso: Ergo tres Deos colit: Hæc autem expendet Lector.

Tertium.

Personarum trinitas est figmentum extra omnem scripturam introductum:

Ergo trinitas personarum non est docenda, iuxta illud Pauli Gal. i. Si quis vobis aliud prædicauerit, Anathema sit.

Melius respōdet dicēs, se nrā oīa argumēta. 24. Febru. 1566. in publica disputatione olim refutasse,

K ij

acin

Ex a febr. 24. 1566. a detr. m.
n. u. b. d. T. e. d. e. l. a. p. s. m. a. p. n. 25. t.
h. e. s. e. t.
V. o. l. u. t. u. s. II. 24. 1.

TERTIA PARS.

ac in præfatione ad Serenissimū Principē, Albę Iulię. Quod mendacium Serenissimus Rex cum tota Ecclesia emendandum curabit, cum res se secus longè habeat: Nam post disputationem, Melius ad concordie rationes implorandas, & conditiones nostras accipiendas adactus est: Quam verò absurda in illa disputatione tunc Melius admiserit, nunc publicabimus.

CAPITA PER MELI-
um in disputatione Albenſi probata
et improbata.

Primum, quod in principio Geneseos ubi Moyses scribit, In principio creavit Elohim, quod sub Elohim nomine comprehendat Moses tres personas: mox verò cum addit, & Spiritus Elohim ferbatur super aquas, duas tantum designet. Commentum ridiculum, & à Caluino improbatum, vide:

Secundum eodem capite, ubi dixit Elohim, Faciamus hominem, totam trinitatem sibi ipsi fuisse loquutam tunc confessus est, Nunc verò in libello Vngarico, quòd Essentia loquuta sit tribus personis.

21
TERTIA PARS.

sonis. Deinde quod textus habeat non Elohim tantum sed Iehouah Elohim, cum tamen Iehouah ibi non nominetur.

Tertium quod Abraham apparuerit Spiritus sanctus Gen:18. Deinde tota trinitas: & quod Patrem quoque viderit Abraham sub Angeli forma, & adorauerit Adonai, quia textus habet, Abrahamum vidisse Iehouam, Elohim, Adonai.

Quartum, quod Christus, secundum quod est Deus, est Deus à seipso, sed Iehouah de Iehouah: Deus de Deo.

Quam hæresim damnauit Calvinus contra Gentilem, & in institutione.

Quintum, quod Essentia, Pater, Filius, & Spiritus sanctus, cum sint quatuor distincta nomina, non tamen significant quatuor res distinctas, sed sint quatuor pura nomina, vnum Deum Iehouā Elohim designantia.

Sextum, quod regula illa vniuersalis (quanquam patres eam tanquam axioma retineant) sit falsissima. Quotiescumque Deus indefinitè profertur in sacris, vel opponitur creaturis, totam debere trinitatem complecti.

Septimum, quod Pater quoque pendet à Filio, &

K iij

ideò

92
T E R T I A P A R S.

ideo esse inuocandum Filium eadem ratione, sicuti Patrem inuocamus.

Octauum, quod Essentia sit indiuiduum essentialiale, & nomen indiuidui.

Nonum, Quod vnus ille Deus Essentia nusquam genuit, sed prima tantum persona trinitatis.

Decimum, vnum Deum metaphoricè sumptum inuocari, cum dicimus Pater noster &c. & sub nomine Patris tota ibi trinitate comprehendenda.

Vndecimum, cum inuocatur vnus Iehouah, qui comprehendit vnicam essentiam, & tres personas, inuocari per Mediatorem, & quod Filius misit quoque seipsū, & genuit seipsū hominē. Quia omnia opa trinitatis ab extra sunt inseparabilia.

Duodecimum, Deum & Patrem: Essentiamque & personam non esse synonyma, sed duæ res per se subsistentes.

Sed hic Melius, posthabitis nostris argumentis, conatur probare se non esse cultorem trium Deorum sed vnius simul & trini.

Primo, quia scriptura vocat vnum Iehouam semper Elohim, iuxta illud Gen. i. Dixit Iehouah Elohim, Faciamus hominem.

Secundo quod apparuit Iehouah Abraham, Gen. 18, cum

TERTIA PARS.

83

cum autem ille Ichouah appelletur tres viri, & tres Angeli: ab ipso vero Abrahamo iterum vocetur vnus Ichouah Adonai, sequitur vnum esse Deum Ichoualitatis respectu, & tres personas propter Adonai, quod nomen iungitur Ichoux.

Tertio defendit suum Ichouam Elohim, quod sit vna Dei forma, & tres dantes testimonium, siue vna Deitas, & tres hypostases, ex Exod. 20. Et Deut. 6. vbi aperte scriptura dicit: Audi Israel, Ichouah ille vnus est Elohim: Et contra Elohim, id est, hi tres, Pater, Filius, & Spiritus sanctus, sunt vnus Ichouah, quia vnum sunt, qui testimonium perhibent, 1. Ioan. 5. Mentiuntur ergo Serueticæ nugæ, quæ negant Ichouam vnum, non esse tres:

Mox ne plures Deos inducere videatur, exemplis vtitur dicens, vnus est Sol, qui tres res distinctas in se habet (inauditum paradoxū) cum splendorem & calorem Sol tantum in se continere, dicant omnes veteres: & tamen non dicimus tres esse Soles. sic & vnica anima distinguitur tribus facultatibus, memoria, mente, & voluntate, quæ tria non faciunt tres animas: Sic ludit in re tam seria Melius, qui vbi suis argutijs, & ratio-

TERTIA PARS.

rationibus, vel consequutionibus, scopum attingere nequit, scripturis addit, vel illas corrumpit, vel ridiculis utitur comparationibus, de quibus dicitur, quod illustret orationem, sed nihil probent, Et hæc similiter indicasse sufficiat.

Quartum argumentum.

In hoc etiam quarto non nostro, sed Melij argumento, quàm egregiè nos calumniatur, & scripturas detorqueat, legenti scripta illius facilè constabit.

Primò falsò nobis impingit, quòd Christum nō esse Deum dixerimus.

Secundò, quòd dixerimus Logon qualitatem fuisse, vel accidens in Deo.

Tertiò, quòd Christus realiter, & substantialiter sit creatura, cū nos eiusmodi Sophisticis nominibus nusq̃ utamur.

Postea interpretatur Apostolorum dicta pro sui cerebri libidine, Deus, inquit, manifestatus est in carne, id est Logos incarnatus est, & carnem assumpsit: Attende quàm sincere id faciat, & ubi incarnationis vocabulum inueniet apud Apostolos.

Idem

95
TERTIA PARS.

Idem facit, cum dicit Ioannes: Qui negat, Fili-
um venisse in carne &c. Melius corrumpens scrip-
turam dicit, in carnem:

Posthæc repetit suas cantilenas, quod Christus
sit creator ille, præter quem nullus est alius: sit so-
lus magnus ille Deus, & Ioua immutabilis: Hinc
elicit, quod ideo Christus subsistat ab æterno.

Idem Phil. 2. facit, vbi vult, Paulum de logo il-
lo loquutum fuisse, qui fuerat ab æterno, & in Dei
forma subsistens: mox componit vnum Christum
ex duobus Filijs, altero, qui fuit Patri æqualis ab
æterno: Altero, qui in tempore dicitur, minor. Al-
tero præterea exinanito, altero minimè.

Concludit tandem, dicens, sceleratè igitur faci-
unt Serueticici sutores, qui Filium Dei à Filio homi-
nis non distinguunt. si verò hîc interrogaueris Me-
ter, qui ab isto distinguitur? An verò sint duo Filij
distincti, vnus qui alium induit, vel assumpsit?

Quid, quæso, aliud respondebit, quàm quod in
illa hypostatica vnione sunt duo vniti Filij in sepa-
rabiliter? cum præsertim dicat, quod duo illi Filij
hypostasi distinguuntur: quodq; vnus de cælo de-
scenderit, alter minimè.

L

Addit,

TER T I A P A R S.

Addit, quòd & Logos ita fuit in Deo Patre, si-
cut Pater in illo, quasi eodem modo se habeant
gignens & genitum.

Addit consequutionem egregiam, omnia, in-
quit, Patris sunt Filij: sed Patris est esse subsistentē
ab æterno:

Ergo idem & Filius.

A simili posset etiam alius argutari.

Omnia Patris sunt Filij: Sed Patris est, esse ge-
nitorem, vel primam trinitatis personam: Ergo
& Filij.

Vide, quæso, quàm egregiè prodat suam Diale-
cticam, & theologiam Melius. Quis autem sa-
næ mentis, aut contendere, aut respondere insul-
sissimis istis nugis posset:

Secundum argumentum.

In recitando hoc argumento, Melius se quoq;
impostorem esse declarat, cùm sua semper obtru-
dat pro nostris argumentis: Nostrum verò argu-
mentum tale est.

Spiritus sanctus in sacris nusq; apertè, & simpli-
citer Deus appellatus est, sed semper Dei, & Chri-
sti Spiritus, & donum, & paracletus, qui mittitur,
& donatur fidelibus à Patre per Christum.

Ergo temerè Deum vocare non debemus,

97

TERTIA PARS.

sed de eo loqui, & sentire, quemadmodum facit scriptura.

Addidimus præterea ea ratione nos posse Spiritum sanctum vocare Deum, quod sit Dei Spiritus, non autem quod sit à seipso Deus, vti Pater est, vel quod sit idem Essentia, & alius persona à Patre, reijcimus nempe eiusmodi figmenta:

De adoratione etiam Spiritus sancti diximus, exemplum in sacris literis nullū extare, ideò nos contentos esse debere Christi præceptis, qui Ioa. 4: expresse docuit, & quem adorare debeamus, et quomodo: Deinde alibi, quomodo Christū adorent omnes Angeli, sic non esse temere, & absque præcepto novas adorandi rationes suscipiendas: Melius verò absolutè pronunciat, quæ nos summa cum moderatione diximus.

Aduersus ista itaq; argumenta instat Melius, dicens: Spiritum sanctum dici Dei quidem virtutē, sed Iehoualem, & subsistentē: Nihil enim est in triade trinum vel vnū, quod non sit Sum, Iah, Essentia, id est vnitas Deitatis essentialis, & persona rū trinitas, homouios, coessentialis, subsistēs iuxta illud: Et hi tres vnū sunt: unde chaos istud hauserit certè diuinare nō possum, cū nec in sacris eiusmodi

TERTIA PARS.

modi garrulitas inueniatur: & omnia suis Sophi-
stis manifestè repugnent: Ideò hæc nunc à Lecto-
ribus obseruabuntur.

Primò, vnde Iehoualitem illam suam hause-
rit, cum nemo vnq̃ Iehoualitem, præter Meliū,
nominauerit: Interrogetur, an sit nomen abstra-
ctum à Iehouah, & proinde sit Hebræicas aliqua,
vel Scoti chymæreitas, vel quid sit: certè pudere
debeat hominem, Sacrosanctum illud nomen Ie-
houæ prophanare, commutando illud in Iehoua-
litem.

Secundò, an omnia, quæ sunt in Deo, debeant
dici Essentia, cum per doctrinam Melij, Essentia
multum distet à persona, & tres personæ resideant
in vno Deo, sed vbi hæc al quando dixit scriptura?

Tertiò, quàm egregiè concludat cum ait, Chri-
stus est alius Paracletus à Spiritu sancto. Ergo quæ
admodum Christus fuit ab æterno substantialis
Iehoualitas, sic erit & Spiritus sanctus. Potius con-
trarium erat eliciendum, vti supra probatum est.

Quartò, quid probat, cum inquit, Spiritum san-
ctum inspirasse Patres, an num Spiritus sanctus
hypostasis aliqua descendit, vt loqueretur in Pro-
phetis?

Postre-

99
TERTIA PARS.

Postremo cum addit, nos in qualitatem credere non debere, sed in Spiritum sanctum, qui est solus verus Deus: Dicat Melius, ubi in Spiritum sanctum nos credere iubet scriptura, & ubi vocatur solus verus Deus?

Sextum argumentum quod Melius nostrum esse dicit.

Sicut Christus dicitur sermo missus, & sanans non subsistens, ita Angelus Dei loquens cum Patribus fuit creatura:

Ergo errant, qui alium Filium subsistentem prædicant ante hominem Christum.

Ladat Melius quantum volet, & sua venditet somnia pro nostris, interim quod nos ex verbo Dei intelligimus Ecclesie proponemus: Credimus, nunquam Dei Filium aliquem æternum in sacris literis ante Mariam aperte nominatum. Quid verò sit illud, Christus dicitur missus: Ergo Angelus fuit creatura: Certè ignoramus, nec tales vniquam sequutiones facere soliti sumus:

Sed videamus illius allatas rationes:
Primo dicit, æternum Christum subsistere in forma Dei, Patri æqualis, iuxta illud Philip. 2. At
L iij.
nos

TERTIA PARS.

nos de Christo homine locum iuxta Paulinum
sensum, & ipsum contextum interpretamur, eò q̃
Logos in nouo testamento nihil aliud significat,
quàm Christū illum visibilem, qui crucifixus est,
vti docent Apostoli 1. Ioan. 1. & cap. 1. sui Euange
lij, & Apoc. 19. & Act. 13.) Subinde impiam quoq̃
phrasem illam esse dicimus, & extra omnem scri-
pturam inuentam: Quòd ille æternus Filius subsi-
stens ab æterno, hunc assumpserit, vel induerit.

Postq̃; abusus est loco Act. 13. mox Stephano e-
tiam iniuriam facit, qui Act. 7. non Angelum Io-
uam, sed Angelum Iouæ apparuisse, & patribus
loquutum fuisse disertè prædicat: quanq̃; Melius
obiter inter Angelum Iouam, & Angelum Iouæ
nullam esse differentiam insinuare pueri tamen
velle videatur: Quod verò hîc se Melius tor-
quet, eò quòd Angelus ille, qui in rubo Mosi appa-
ruit, nunc Ioua, nunc Iah, nunc Sum appellatur:
Quis mirabitur, cū Melius ignoret, quid sit lega-
tum esse: Et an, de nomine mittentis dicti sint An-
geli Ioua: Tu verò Vatabulum consule.

Quam etiam detorqueat textum Ioannis, duo-
bus illis locis, expende, Ego, & Pater vnū sumus:
quæ de identitate Essentiæ ridicule interpretatur:

Etil-

401
TERTIA PARS.

Et illud similiter, Pater in me, & ego in Patre, cū aperte Christus de potestate, consensu, & operibus loquatur.

Item arguit, quicquid dicitur Deus, non potest esse creatura: Angelus patribus loquens dicitur Deus.

Ergo non erit Angelus, sed Christus ab eterno genitus.

De hoc nugamento satis superq; responsum, cū a nomine ad Essentiam insulsissima sit consequutio: vide Gen. 22. Exo. 17. Iudic. 6. Ezech. ultimo. Lege & de Mose, deq; Cyro, qui fuere creaturæ, & tamen Dij vocati sunt.

Quia verò in sequentibus argumentis idem repetit, negās in illis apparitionibus fuisse Angelos, quamq; disertè Angelos scriptura nominet: breuiter illius sophismata diluamus, dicentes:

Omnia, quæ in lege gesta sunt, fuisse vmbra corporis Christi, vt docet Apostolus Col. 2. 1. Corinth. 10. & in Epistola ad Hebr. per Angelos Iudæis omnia fiebant, idq; in vmbra Christi: & per eos ipsos Christus figurabatur: Iudæis quoq; Angeli sepe dicuntur Dij, cū tamē vere Dij nō sint.

Illa verò Dōi Maiestas, & gloria, quæ Exo. 40. dicitur

TERTIA PARS.

dicitur esse eleuata supra Cherub, & multo subli-
 mius exaltata, Christum fuisse, qui futurus erat
 gloria Domini, & exaltandus supra Angelos He-
 bræ. 1. docet Apostolus: Angelos verò Deitatem
 habuisse tantum mysterij ratione, in vmbra, et præ
 figuratione veræ Deitatis Christi futuri, liquet ex
 Paulo Col. 2. qui superstitione vocat, si quis sancti-
 tatis prætextu, religionem Angelorum inducat.
 Videbant enim Iudæi Angelum in lege omnia
 disponentem, & vt Deum loquentem Act. 7. He-
 bræ. 2. Gal. 3. Angelus est ibi dictus facies Dei Ex.
 33. Angelum videns Iacob, dicitur vidisse faciem
 Dei Gen. 32. Nomen Dei habitabat tum in Ange-
 lo Exo. 23. Sed tunc in vmbra, nunc in Christo cor-
 poraliter Colos. 2. Angelus Christum præfigurans,
 Dei personam induebat, & dicebatur Deus, sicut
 Angelus dixit ad Iacob, Ego sum Deus Bethel,
 Gen. 31. & ad Moysen dixit Angelus, Ego sum De-
 us Patrum tuorum Exo. 3. In persona Dei loqui-
 tus, & visus est Angelus ipsi Abraham Gen. 18. 22. &
 ipsi Hagar Gen. 16. & 21. Angeli humana facie præ-
 mittebant tum se adorari in mysterio Christi ho-
 minis futuri, Num. 22. & Iosue 5. Nunc verò quia
 patefactus est Christus, quem illi præfigurabant,
 eum

TERTIA PARS.

403

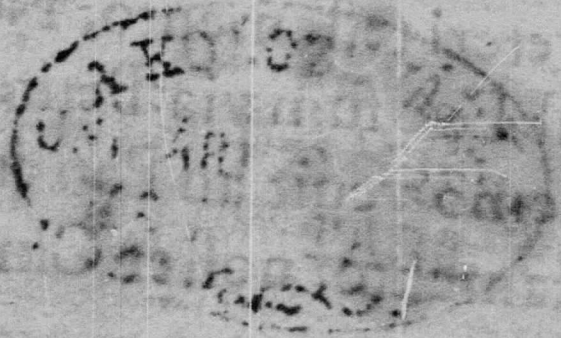
eum nunc adorantes conserui nostri sunt appella-
ti Apocal. 19. 22. & Mar. 12. manifestè pronunciat
Chrūs nō se sed Deū Patrē loquutū fuisse in rubo
Mosi, quia Deus per Angelū loquutus est Heb. 1.
Falsum ergo est, quod Sophisticè docet Melius.

Postrema verò dno argumenta, quæ nobis fal-
sò adscribit, adeò sunt puerilia, insulsa, & ridicula,
vt non nos, sed suū authorē meritò referant: Ide-
ò Lectorem relegamus ad colophonem Melij po-
stremum, vt intelligat Andabatum more Meliū
docuisse, atq; scripsisse. Ne igitur grauentur

Lectores octauum ipsius argumen-
tum totum perlegere obsecra-
mus: Est n. illustre Me-
lianæ eruditionis
exemplum.

QVARE

QVARTA PARS

CONTRA STANCARVM DE Mediatore.

STancari opinionem nos de Mediatore non defendimus, hæret enim cum Melio in eodem luto. Nam inter Deum trinitatem vnum, qui est Pater, Filius, & Spiritus sanctus vult Christum esse Mediatorem secundum humanitatem, & sanè fatemur, iuxta illud falsum fundamentum, veriorē habere opinionem Stancarū quā Meliū, verū ijs omisis, nos de Mediatore nostram sententiam breuiter dicemus.

Affirmamus cum Paulo. 1. Tim. 2. vnum esse Deum Patrem Christi, & vnum Mediatorem Dei, & hominū, HOMINEM IESVM CHRISTVM, non alium aliquem ante hunc, secundum hoc vel illud, vel vtrunq; simul.

Vt hoc affirmemus, cogit nos veritas scripturæ sacræ, quia in veteri testamento, Nullus Christus de se testatus est, Ego sum via: Petite Patrem in nomine meo: Nemo venit ad Patrem nisi per me: vt in nouo testamento, noster Christus hoc de se testatur.

Certè

P
n
m
gr

nib
est,
lius
te v
bi d
inqu
Iesus
Ioan
V
intell
ab illi
Affirm

QVARTAPARS.

105

Certè Paulus disertè pronunciat, Christum or-
rasse in diebus carnis suæ, non ante dies carnis su-
æ: Et ipse Christus idem confirmat, cum inquit, vñ
q̃ huc non petijstis quicquam Patrem in nomine
meo.

Scriptura nusq̃ vocat Christum Mediatorem
veteris testamenti, sed tantum noni & Heb. 9. 12.
probat Paulus, & Antitheses illæ noui, et vet: testa-
menti, ex Heb. 1. & 2. capitibus. Hoc ipsum confir-
mans Ioa. 1. dicit, Legem per Moſen datam fuisse,
gratiam verò & veritatem per Christum &c.

Neq̃ etiam in veteri testamento fuit sacerdos,
nihil obtulit, In nouo enim testamento id factum
est, cum carnem suam obtulit: sacrificij autem il-
lius typi, & figuræ recitantur, quæ iam aduenien-
te veritate in nouo testamento cessarunt: Nihil i-
bi docuit, nihil egit, Nam Lucas Act. 1. manifestè
inquit, se omnia descripsisse, quæ præcepit, cœpitq̃
Iesus docere, & facere: Et initium signorum eius
Ioan. 2. & Heb. 3.

Vt autem quàm stolide Stançarum perstringit
intelligas, aliquot selegimus Melij argumenta, vt
ab illis cætera dijudicare possis.

Affirmat primo omnē plenitudinē Diuinitatis in
M ij habita-

QVARTA PARS.

habitare in Filio æterno, quod contrarium est D. Paulo: cum non in Christo Deo æterno inhabita-
re possit plenitudo deitatis corporaliter, sed tan-
tùm in homine Christo. Explicet ergo Melius,
quomodo in illo æterno Filio, & Deo inhabitet
corporaliter omnis Diuinitatis plenitudo.

Secundò addit, Christus secundum diuinitatē
remittit peccata:

Ergo secundum Diuinitatem est Mediator.

Animaduerte, quàm extra oleas philosophe-
tur, secundum illum enim, & suos Doctores scho-
lasticos, Mediator quatenus Mediator peccata nō
remittit sed quatenus vnus est Deus cum Patre &
Spiritu sancto.

Quid verò respondebit Melius Stancaro sic ar-
gumentanti?

Christus secundum Diuinitatem remittit pec-
cata:

Ergo secundum eandem non potest esse Medi-
ator, Ne Diuinitas apud Diuinitatem intercede-
re videatur:

Expende postremò quanti faciat Melius Fili-
um Dei Iesum Christum hominem, cum dicit or-
ganum esse Deitatis Filij æterni: Item, quali vta-
tur inter-

I
fi
fi
au
in
fu

Ch
clu
diat
gat
est S
T

tatis
ritus
pho.
Deun
uah P
stra. C
sequit
nos cæ

QVART A PARS.

107

tur interpretatione super locum Pauli: Deus sanguine suo acquisivit Ecclesiam, id est, inquit, Filius Deus per Spiritum æternum obtulit suam carnem: vide quis erit ille Spiritus æternus, per quem Deus Christus offert carnem suam Deo Patri: Assimile apud Mattheum sic ait contra Iudæos: ut autem sciatis Filium hominis potestatem habere in terris remittendi peccata, dico tibi Paralytice, surge tolle lectum tuum, & vade in domum tuam: Concludit tandem, Ecce Christi Deitas: Ecce Christus secundum Deitatem saluator: Saltem conclusisset, Ecce Christus secundum Deitatem Mediator, non saluator, quia Salvatorem esse non negat Stancarus, quin potius ob id probat eum, qui est Saluator, non posse Mediatorem esse: Tertiò dicit, defendimus ergo Christum Deitatis respectu fuisse Mediatorem, quia dixit Spiritus sanctus per Esaïam. 7. 9. 35. 54. Osee 1. 3. Sopho. 3. Ioel. 3. Zach. 13. Salvatorem esse Iehouam Deum Filium Dei: Saluabo, inquit, eos ego Iehouah Pater in Iehouah Deo ipso, & Iustitia nostra. Cum ergo Christus Deus Filius Dei, & homo, sequitur ΑΝΤΙΛΥΤΡΟΥ ignaros esse, & Stancaria nos cæcos.

M iij

Et

QVARTA PARS.

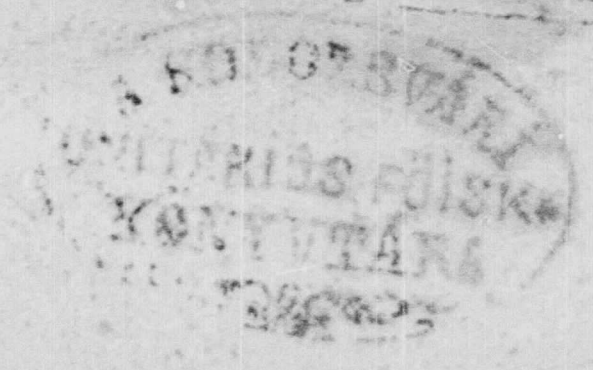
Et hic exerit Melius iudicium cū m summa eruditione iunctum, dicit enim apertè Chrūm nō secundum vtramq; naturam, sed Deitatis respectu fuisse Mediatorē, quā impiā sententiā nullus vnq; protulit. *Conclusio, seu Epilogus.*

Ecclesia Domini nequaq; debebat vti consuetudine contendendi, at cū ex mandato Dei adigamur ad reddendam confessionem, iure excusari videmur, quòd testimoniū reddidimus nostræ doctrinæ, & confessioni: dolemus sanè in respondendo nos fuisse duriores, quia idipsū causæ magnitudo efflagitabat, interim verò nos declarasse modestiā, qui vtrūq; scriptū conferet, re ipsa testabitur: Maledicta & cōiitia patiēter ferimus, cogitantes illud Christi, Beati estis, cū ōne pbrū iecerint in vos, et sanè petimus aduersarios nrōs (si fieri poterit) vt à maledictis, & psonis nrīs abstineāt. Nihil enim facilius est quā recriminari: cogitare certè debebāt hac rōne doctrinæ nostræ cōfessionē nō posse extinguī, quis n. maledictis & nō veritate cōuictus, à suo discedet pposito? cū aut cōtrouertatur de fūdamento salutis, minus illud nobis eripi patiamur, nisi aliud monstratū fuerit diuersū ab illo, quod Chrūs Ioa. 17. docuit, Hæc est vita æterna vt cognoscant te solum verum Deum. & quē

misisti Iesū Chrūm: A studio, et inquisitione verita-
tis Diuinæ nequaquā alieni futuri sumus, vel cōtra
cōsciētiā aliquādo dimicaturi, quia potius vt nrās
liberemus cōscientias, testimonijs & veritati Diui-
næ omnia subiecimus: Characterem verò Anti-
christi vt deponere in totū possimus, satagimus,
qui vnum Deum Patrem in trinum conuertit, &
Essentiam, & vnum Christum Dominum in tri-
num & personam.

Quem Labyrinthum vt tueri posset, multa in-
uexit in Ecclesiam Dei axiomata, & vocabulorū
exotericorum plaustra, quæ & discētes & docen-
tes à puritate & simplicitate Christi abducunt.

Sed Deus, qui per Filium suum Dominum no-
strum Iesum Christū nostri misertus, à nobis ex-
tollī, & magnificari debet, qui nos in viam verita-
tis suæ producit, & lumen scientiæ suæ in cordi-
bus nostris accēdit, vt depulsis tenebris, intelliga-
mus, quæ sit spes vocationis nostræ, Filium eius v-
nigenitū Mediatorem. & pontificem nostrum ob-
secrabimus, vt quod in nobis, & per nos incepit,
perficere dignetur. Si quidē ille nos Spū suo in
interiore homine corroborabit, sperabim⁹
piorū iudicia mitiora de nobis futu-
ra, quā aduersariorum, qui car-
nali zelo feruntur. Amen.

Vége

líres oldal:

10, 14/a, 14/b,